

Odgajatelji o aktualnom stanju i perspektivama unapređenja prakse

Tomac, Vita

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:293733>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Vita Tomac

Odgajatelji o aktualnom stanju i perspektivama unapređenja prakse

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**Odgajatelji o aktualnom stanju i perspektivama
unapređenja prakse**

DIPLOMSKI RAD

Predmet:

Mentorica: prof. dr. sc. Renata Čepić

Studentica: univ. bacc. praesc. educ. Vita

Tomac

Matični broj/JMBAG: 0299013641

Rijeka, 2024

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog/završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Vita Tomac

Vita Tomac

ZAHVALA

Zahvaljujem mentorici prof. dr. sc. Renati Čepić na uloženom trudu, vremenu, savjetima i pomoći prilikom pisanja diplomskog rada.

Zahvaljujem svojim roditeljima, sestri i baki koji su podrška i oslonac na svakoj stepenici mog života.

Zahvaljujem svojem budućem suprugu na beskrajnom strpljenju i ljubavi bez koje sve ovo ne bi bilo moguće.

SAŽETAK

Cilj je ovoga rada bio dati teorijski pregled recentnih teorijskih i empirijskih radova te istražiti viđenje i doživljaj prakse iz perspektive odgajatelja, vezano uz radno mjesto, područja rada, zadovoljstvo i nezadovoljstvo praksom te prijedloge za poboljšanje prakse odnosno moguće promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete njihova profesionalnog djelovanja. Primijenjen je kvalitativni istraživački pristup primjenom metode refleksivnog eseja na uzorku (N=18) odgajateljica jednog vrtića u Primorsko-goranskoj županiji koji omogućuje stjecanje dubljeg uvida u ovu tematiku iz njihove perspektive. Rezultati provedene kvalitativne analize jasno ukazuju na aktualno stanje i izazove s kojima su suočeni odgajatelji (velik broj djece u skupinama, nedostatak stručnog usavršavanja, nerazumijevanje kolega, nizak dohodak, prevelik obujam posla, nedostatak stručnog tima i drugi otežavajući čimbenici) koji utječu na zadovoljstvo poslom i kvalitetu njihova rada. Perspektive odgajatelja o unapređenju prakse valjalo bi uzeti u obzir pri razmatranju budućih aktivnosti kako na individualnoj i institucionalnoj tako i na drugim značajnim razinama.

Ključne riječi: odgajatelj, odgojno-obrazovna praksa, promjene, profesionalni razvoj

SUMMARY

The aim of this study is to provide a theoretical overview of recent theoretical and empirical works and to investigate the perception and experience of practice from the perspective of early childhood educators, related to the workplace, areas of work, satisfaction and dissatisfaction with practice, as well as suggestions for improving practice and possible changes in daily practice that would contribute to increase the quality of their professional activity. A qualitative research approach was applied using the reflective essay method on a sample (N=18) of kindergarten teachers in the Primorje-Gorski Kotar County, which enables gaining a deeper insight into this topic from their perspective. The key question is to investigate the ways in which educators perceive themselves as professionals and perceive the characteristics of the job, as well as their experiences and expectations. This research gave a deeper insight into the perceptions of educators about their profession and the current situation in practice from their perspective. The results of the conducted qualitative analysis clearly indicate the current situation and challenges faced by educators (a large number of children in groups, lack of professional training, misunderstanding of colleagues, low income, excessive workload, lack of a professional team and other complicating factors) that affect job satisfaction and the quality of their work. Preschool teachers' perspectives on the improvement of practice should be taken into account when considering future activities both at the individual and institutional levels, as well as at other important levels.

Keywords: early childhood educator, educational practice, changes, professional development

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. STANJE U PRAKSI	5
2.1 Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u RH– uloga i značaj u 21. stoljeću	6
2.2 Kompetencije odgajatelja 21. stoljeća	6
2.3 Kvaliteta ustanove	8
2.4 Kvaliteta radnih uvjeta i zaposlenja u Hrvatskoj	9
3. DOŽIVLJAJ PRAKSE.....	14
3.1 Zadovoljstvo poslom	14
3.2 Izazovi u praksi – nezadovoljstvo poslom.....	15
4. UNAPREĐENJE PRAKSE	18
4.1 Profesionalni razvoj.....	18
4.2 Kultura vrtića	20
4.3 Samovrednovanje	21
4.4 Stavovi i uvjerenja odgajatelja	21
5. SISTEMSKI PREGLED RECENTNIH RADOVA O VIĐENJU I DOŽIVLJAJU PRAKSE IZ PERSPEKTIVE ODGAJATELJA TE O MOGUĆNOSTIMA UNAPREĐENJA PRAKSE (2020. – 2024.)	23
5.1 Kriteriji odabira radova	23
5.2 Kriteriji uključivanja i isključivanja.....	24
5.3 Proces odabira radova.....	26
5.4 Ekstrakcija podataka.....	26

5.5 Analiza recentnih radova	33
6. SVRHA, CILJ I ISTRAŽIVAČKA PITANJA.....	35
7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	36
7.1 Uzorak ispitanika	36
7.2 Metode i tehnike prikupljanja podataka	37
7.3 Metode analize podataka	38
8. REZULTATI I RASPRAVA.....	39
8.1 Promjena odgajateljskog zanimanja ako bi se pružila prilika.....	42
8.2 Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv.....	46
8.3 Potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete profesionalnog rada	50
9. ZAKLJUČAK.....	56
10. LITERATURA.....	59

1. UVOD

Predškolski odgoj i obrazovanje je prva stepenica obrazovanja u životu svakog pojedinca. U današnje vrijeme sve je veća institucionalizacija djetinjstva te je posao odgajatelja postao sve zahtjevniji i kompleksniji. Kvalitetu rada odgajatelja uvelike određuju radni uvjeti koji doprinose njegovom zadovoljstvu poslom. Plaće, međuljudski odnosi i organizacijski uvjeti rada samo su neki od čimbenika koji utječu na zadovoljstvo poslom i kvalitetom rada odgajatelja (Turić i Požega, 2023). Stanje u praksi odgajatelja narušeno je zbog nedostatka odgajateljskog kadra. Odgajatelji svoju profesiju percipiraju kao podcijenjenu od strane stručnjaka što dovodi do nezadovoljstva u svakodnevnom radu. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje ima veliku ulogu i značaj u 21. stoljeću te brojna istraživanja ukazuju na benefite koje djeca imaju zbog boravka u instituciji. Promjenom društva mijenjala se i uloga odgajatelja stoga su odgajateljima danas potrebne nove složene kompetencije. Kvaliteta odgojno-obrazovne ustanove je razvojna kategorija koja kontinuirano raste ili pada te brojni faktori utječu na samu kvalitetu. Kvaliteta se ne može trajno zadržati, već ju je potrebno kontinuirano unaprjeđivati. Autori Anders i Oppermann, (2024) ukazuju na nedostatak u istraživanjima kvalitete. Istraživanja kvalitete odnose se ili na kompetencije odgajatelja ili na kvalitetu pedagoških procesa u RPOO-u, ali ne kombiniraju navedene aspekte kvalitete. Profesionalni razvoj, kultura vrtića i samovrednovanje tek su neki od čimbenika koji utječu na kvalitetu ustanove. Autori Melnyk i sur. (2020) u svom radu *Progressive Practices of Government Management in Preschool Teachers Professional Training in Western European Countries* ukazuju na potrebu proširenja mreža visokih učilišta za odgajatelje te nužnost unaprjeđenja formalnog obrazovanja odgajatelja. Potrebno je gledati na odgojno-obrazovnu praksu kao na živ sustav koji se kontinuirano razvija i mijenja te poticati suvremene oblike profesionalnog razvoja odgajatelja. Kako bi se odgojno-obrazovna praksa mijenjala i unaprjeđivala važno je odgajateljevo zadovoljstvo poslom koje izravno utječe na kvalitetu ustanove. Premda odgajatelj ima velik utjecaj na samu kvalitetu odgojno-obrazovnog rada nužno je donošenje političkih odluka koje bi pridonijele praksi.

Rad, uz uvod i zaključak, sadrži četiri teorijska poglavlja i tri poglavlja koja se odnose na provedena istraživanja. Prva tri poglavlja nakon uvoda odnose se na razmatranje stanja,

doživljaj i unapređenja prakse s naglaskom na kompetencije odgajatelja i kvalitetu radnih uvjeta i zaposlenja, izazov u praksi te važnim aspektima koji doprinose unapređenju prakse – profesionalni razvoj, kultura vrtića, samovrednovanje te stavovi i uvjerenja odgajatelja koja imaju iznimnu važnost u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu. Peto poglavlje donosi prikaz relevantnih istraživanja (N=14) objavljenih u posljednjih pet godina u online bazama Scopus i Web of Science. Analizom radova dobio se uvid u spoznaje iz područja osiguranja kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te izazova i mogućnosti profesionalnog razvoja i poticanja dobrobiti odgajatelja. Šesto, sedmo i osmo poglavlje se odnosi na provedeno kvalitativno istraživanje na uzorku odgajatelja (N=18) te uključuje svrhu, cilj i istraživačka pitanja, metodologiju istraživanja, rezultate i raspravu. U zaključku rada se iznose najvažnije značajke povezane s temom i rezultatima provedenoga istraživanja.

2. STANJE U PRAKSI

U današnje vrijeme sve je veća institucionalizacija djetinjstva. Prva sredina s kojom se dijete susreće nakon svoje obitelji je dječji vrtić. Premda odgoj i obrazovanje djece u institucionalnom kontekstu nije i ne može biti zamjena obiteljskom odgoju važno je djeci omogućiti što kvalitetnije uvjete razvoja (Panić, 2020). Dijete ima pravo na ostvarenje svojeg punog potencijala bez obzira na uvjete u kojima živi. Dječji vrtić treba omogućiti djeci boravak u sigurnom i poticajnom okruženju. Kako bi se stvorila pozitivna i poticajna sredina, važno je da zaposlenici budu zadovoljni i motivirani (Fiala i Sindik, 2012). Posao odgajatelja je iznimno zahtjevan te je važno da su visoko motivirani za rad s djecom kako bi njihov rad bio uspješan. Kvaliteta rada odgajatelja izravno je povezana s njegovim zadovoljstvom na poslu (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2013). Predškolski odgoj i obrazovanje prva je stepenica u obrazovanju svakog pojedinca. Svako dijete zaslužuje ostvarenje svojeg punog potencijala u predškolskoj dobi no najveći je izazov nedostatak odgajateljskog kadra. Nedostatak i česte promjene na radnim mjestima odgajatelja pruža djeci nesigurnost i snižava kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa (Lee i Quek, 2018). Suvremeni kontekst društva karakteriziraju brojne promjene te postoji sve više izazova u djelovanju odgajatelja i obrazovanju djece. Mnogi radovi svoju pažnju usmjeravaju na suvremen pristup odgoju i obrazovanju djece predškolske dobi no zanemaruje se učinak navedenog na dobrobit života odgajatelja (Hall-Kenyon, Bullough i MacKay, 2013). Odgajatelji svoju profesiju percipiraju kao marginaliziranu u društvu od strane stručnjaka i javnosti te navedeno često čini nezadovoljstvo odgajatelja i nedostatak odgajatelja na tržištu rada (Jurčević Lozančić, 2023). Neadekvatne plaće, narušeni međuljudski odnosi i organizacijski uvjeti rada samo su neki od čimbenika koji utječu na zadovoljstvo poslom i kvalitetom rada odgajatelja (Turić i Požega, 2023). Poboljšanje kvalitete RPOO-a složen je pothvat koji iziskuje donošenje političkih odluka koje bi pridonijele praksi. Navedeno zahtjeva razumijevanje ključnih područja kvalitete te čimbenika koji utječu na razvoj djece i praksu odgajatelja (Eadie i sur, 2022).

2.1 Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u RH– uloga i značaj u 21. stoljeću

Predškolski odgoj i obrazovanje dio su sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske za djecu od 6 mjeseci starosti do polaska u školu. Predškolsko razdoblje je ključno u životu svakog pojedinca te je svrha predškolskog obrazovanja osigurati optimalne uvjete za cjelovit razvoj djeteta (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012). Tradicionalna shvaćanja djeteta polazila su od pretpostavke da je dijete malo, neovisno i nesposobno biće te da institucionalizacija djeteta nema pozitivan učinak (Petrovič Sočo, 2011). Odgojno-obrazovni rad bio je strogo određen kurikulumom te se odvijao prema vanjskim pravilima. Odgajatelj je bio vođa odgojno-obrazovnog procesa te je prenosio znanje djeci. Tradicionalni kurikulum bio je orijentiran na ciljeve postavljene izvana te djeca nisu mogla preuzeti odgovornost za vlastito učenje (Petrovič Sočo, 2009). U posljednjem desetljeću usluga Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja broji mnogo više članova primarno zbog rasta broja žena na tržištu rada. Kurikulum je ključni instrument u ostvarenju obrazovne politike. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje službeni je dokument Republike Hrvatske kojim se potiče i osnažuje razvoj osam ključnih kompetencija kod djece (Križman Pavlović i sur., 2020). Prema Petrovič Sočo, (2011) suvremeni humanističko-razvojni kurikulum polazi od holističkog shvaćanja djeteta i djetinjstva. Kurikulum je otvoren i fleksibilan te je odgajatelj istraživač, reflektivni praktičar i partner u dječjem učenju. U današnje vrijeme, mnoga istraživanja pokazuju brojne benefite koje djeca imaju zbog boravka u instituciji. Kvalitetu djetetova boravka u instituciji određuju brojne strukturalne i procesne odrednice konteksta. Sukladno suvremenoj slici o djetetu i shvaćanju da odgojno-obrazovni proces nije linearan, mijenjala se uloga odgajatelja te je postala puno složenija i kompleksnija. Autori Melnyk i sur. (2020) u svom radu *Progressive Practices of Government Management in Preschool Teachers Professional Training in Western European Countries* ukazuju na potrebu proširenja mreža visokih učilišta za odgajatelje te nužnost unaprjeđenja formalnog obrazovanja odgajatelja.

2.2 Kompetencije odgajatelja 21. stoljeća

Kompetencija je pojam koji označava skup znanja, sposobnosti i spremnosti pojedinca da se uspješno nosi s promjenjivim situacijama. Važno ih je primijeniti u radu jer je sam odgojno-obrazovni proces iznimno dinamičan i nepredvidljiv (Vare i sur., 2019). Odgajatelj je visoko obrazovana osoba koja razumije svoju odgojno-obrazovnu praksu te ju

kontinuirano istražuje i unaprjeđuje. Suvremeni odgajatelj bi trebao imati izvrsnu kvalitetu formalnog obrazovanja te konstantu želju za profesionalnim razvojem (Rogulj, 2009). Odgajatelj je profesionalac koji bi trebao organizirati dječje učenje na način da ono bude prirodno te da razvija osjećaj poštovanja kod djece (Ivanušec, 2021). Kako ističu autori (Slunjski, 2014; Šagud, 2006, Modrić, 2013, Ljubetić, 2012) novi suvremen pristup odgoju i obrazovanju podrazumijeva razvoj novih složenih kompetencija odgajatelja. Odgajatelji trebaju biti fleksibilni i spremni prihvatiti rizik te se snaći u nepredvidivim situacijama. Organizacija koja uči poučavanje preusmjerava na samostalno konstruiranje i sukonstruiranje znanja, u čemu najveću ulogu ima sposobnost refleksije i samorefleksije vlastite prakse. Sama kompetentnost odgajatelja je razvojna kategorija stoga odgajatelji trebaju biti spremni na cjeloživotno učenje i istraživanje. Nužna je profesionalna kompetencija odgajatelja koja je neophodna za snalaženje u kompleksnom području prakse. Profesionalna kompetencija uključuje znanja, sposobnosti i osobnost odgajatelja. Profesionalna kompetencija obuhvaća i socijalnu kompetenciju koja je iznimno važna za rješavanje problemnih situacija u praksi. Nužna je odgajateljeva socijalna kompetencija jer je on ključan model djeci. Prema Sheridan i sur., (2009) od odgajatelja se traži kompleksno razumijevanje razvoja djeteta te pružanje bogatog obrazovnog iskustva. Kvaliteta odgajatelja te njegovo znanje i vještine određuju kvalitetu odgoja i obrazovanja djeteta. Odgajatelji imaju veliku odgovornost u svom poslu često s manje resursa nego ikada prije. Profesionalni razvoj pojedinca je individualan no ima utjecaj na cijelu okolinu. Zadatak ravnatelja i stručnog tima je poticati odgajatelje na uključivanje u oblike stručnog usavršavanja koji će doprinijeti kvaliteti ustanove. Autori Stepić i sur., (2023) ističu važnost digitalnih kompetencija budućih odgajatelja koje će doprinijeti i obogatiti okruženje za učenje djece rane i predškolske dobi. Cjeloživotno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja dugi su procesi na koje utječe mnoštvo čimbenika. Prema Kravarušić, (2021) slijede čimbenici značajni za cjeloživotno učenje i ostvarivanje određene razine važnih kompetencija za profesionalno djelovanje odgajatelja:

- Društvo: organizacija, gospodarska snaga, kultura
- Neposredni društveni kontekst: obitelj, resursne karakteristike mjesta odrastanja, studiranja, profesionalnog rada, svakodnevni život-materijalni, ekonomski, kulturni, obrazovni, zdravstveni, društveni uvjeti

- Kvaliteta studijskog programa: prostorni, materijalno-tehnički uvjeti, nastavni kadar, program
- Profesionalno okruženje: urbano, ruralno, seosko okruženje, vrsta i uvjeti rada u predškolskoj ustanovi
- Kontinuirano stručno usavršavanje: oblici usavršavanja
- Pedagoška praksa: poštivanje standarda i procedura
- Osobne karakteristike: struktura ličnosti, njen razvoj i dinamika
- Zadovoljstvo poslom i privatnim životom.

Autori Lundberg i sur., (2024) u svom radu *Are newly qualified preschool teachers ready for today's mandate? Principals' views in Sweden* proveli su istraživanje na uzorku od 55 novokvalificiranih odgajatelja u Švedskoj. Ova studija pokazuje da akademsko obrazovanje odgajatelja ne priprema dovoljno buduće odgajatelje za rad. Studija sugerira potrebu za potpunim razumijevanjem profesije i intenzivnijom suradnjom između raznih podsustava kako bi se pružila kvalitetnija podrška novokvalificiranim odgajateljima.

2.3 Kvaliteta ustanove

Odgojno-obrazovna praksa je živ sustav koji se neprestano mijenja i razvija (Slunjski, 2009). Potrebno je kontinuirano istraživati, mijenjati i nadograđivati odgojno-obrazovnu praksu jer je kvaliteta razvojna kategorija. Kvaliteta odgojno-obrazovne prakse kolektivno je postignuće koju grade svi dionici odgojno-obrazovnoga procesa (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje/NKRPOO, 2015). Koncept vrednovanja ključan je u procesu praćenja i unaprjeđenja kvalitete odgojno-obrazovnog sustava. Kvaliteta se određuje kao multidimenzionalan proces koji se sastoji od 3 faktora: struktura, proces i ishod. Strukturne odrednice čine temelj koji ukazuje da bi se kvaliteta mogla ostvariti u ustanovi. Procesne odrednice uključuju kvalitetu interakcije u ustanovi, kulturu ustanove, vođenje, kurikulum i odgojno obrazovni proces. Treća sastavnica vrednovanja odnosi se na mjerenje odgojno-obrazovnih ishoda koji usmjeravaju na spremnost djeteta za polazak u školu (Majcen, Pribela-Hodap, 2017). Ključna područja kvalitete u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su:

- Strategija ustanove za rani odgoj
- Organizacijsko vođenje ustanove za rani odgoj

- Kultura ustanove za rani odgoj
- Prostorno-materijalni i tehnički uvjeti rada
- Zdravstveno-higijenski uvjeti rada i sigurnost
- Kurikulum i odgojno-obrazovni proces
- Ljudski resursi
- Suradnja s užom i širom društvenom zajednicom
- Proces praćenja i vrednovanja (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja - PSURPOO, 2012).

Kvaliteta se ne može trajno zadržati, već ju je potrebno kontinuirano unaprjeđivati. Važna je otvorenost i fleksibilnost svih dionika odgojno-obrazovnog procesa kako bi kvaliteta rasla (Zjačić Ljubičići sur., 2021). Autori Anders i Oppermann, (2024) ukazuju na nedostatak u istraživanjima kvalitete. Istraživanja kvalitete odnose se ili na kompetencije odgajatelja ili na kvalitetu pedagoških procesa u RPOO-u, ali ne kombiniraju navedene aspekte kvalitete.

2.4 Kvaliteta radnih uvjeta i zaposlenja u Hrvatskoj

Autor Matković i Ivšić u studiji *Raditi u dječjim vrtićima: rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (2020, str. 10 – 13.) istražuju uvjete rada u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO) u Hrvatskoj koje se provelo na inicijativu Sindikata obrazovanja, medija i kulture Hrvatske u partnerstvu s udrugom Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju. Istraživanje je provedeno tijekom 2019. godine na nacionalno reprezentativnom uzorku dječjih vrtića u dvije faze. U prvoj fazi proveden je kvantitativni dio istraživanja u sklopu kojeg su zaposlenici dječjih vrtića ispunjavali anketni upitnik, a u drugoj fazi kvalitativni dio istraživanja putem metode polustrukturiranog intervjua s onim sudionicima/ama koji su u anketnom upitniku iskazali interes za sudjelovanjem u intervjuu. Realizirani uzorak obuhvaća 79 vrtića (80% planiranog uzorka dječjih vrtića) i 2.023 odgovora (47% planiranog uzorka zaposlenih).

U nastavku rada ukratko će se navesti neki od aspekata koje posebno ističu spomenuti autori. Kvaliteta zaposlenja odgajatelja znatno je lošija u odnosu na kvalitetu zaposlenja stručnjaka iz drugih javnih sektora. Zaposlenici u dječjim vrtićima značajno su više izloženi rizicima iz fizičke okoline poput buke i bolnih položaja tijela koji utječu na zdravlje. Također, intenzitet rada odgajatelja značajno je viši te imaju nižu kvalitetu radnog vremena u odnosu

na ostale javne sektore djelatnosti. Nalazi istraživanja koji ukazuju na ove teškoće ne smiju biti zanemareni, već je potrebno pružiti unaprjeđenje radnih uvjeta odgajatelja koji će pružiti uvjete za dostojanstven rad po mjeri čovjeka.

Radni uvjeti

Sigurnost zaposlenja jedna je od temeljnih dimenzija kvalitete rada te ona proizlazi iz vrste ugovora o radu. Istraživanja pokazuju da čak 20% odgajatelja radi na ugovor na određeno vrijeme bez obzira na radno mjesto što je značajno više u odnosu na ostale sektore. Nužno je unaprijediti uvjete rada koji se odnose na nesigurne uvjete rada te pružiti odgajateljima sigurnost i kontinuitet.

Prema MZOS (Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta) državni pedagoški standard je jedinstven dokument za sve tri razine odgojno-obrazovnog sustava: predškolsku, osnovnoškolsku i srednjoškolsku, a koje, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, donosi Hrvatski sabor. “ Svrha je pedagoških standarda da temeljem propisanih kriterija unaprijede sveukupnu djelatnost na jedinstvenim osnovama uz ravnomjerne uvjete rada odgojno-obrazovnih ustanova. Jednaki uvjeti rada pretpostavka su za osiguravanje više kvalitete odgoja i obrazovanja. “

Istraživanja ukazuju na nepoštivanje Državnog pedagoškog standarda posebno u jasličkim skupinama te skupinama koje pohađaju djeca s teškoćama u razvoju. Također, mješovite skupine djece nerijetko uključuju djecu vrtičke i jasličke dobi što je suprotno u odnosu na propisani standard. Na temelju članka 6. stavka 1. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi (»Narodne novine«, br. 10/97. i 107/07.), državni pedagoški standard utvrđuje:

- programi s obzirom na trajanje i namjenu,
- predškolski odgoj i naobrazba djece i djece s posebnim potrebama i to djece s teškoćama i darovite djece,
- predškolski odgoj i naobrazba djece hrvatskih građana u inozemstvu,
- predškolski odgoj i naobrazba djece pripadnika nacionalnih manjina,
- ustroj predškole,
- mjerila za broj djece u odgojnim skupinama,

- mjerila za broj odgajatelja, stručnih suradnika i ostalih radnika u dječjem vrtiću,
- mjere zdravstvene zaštite i prehrane djece u dječjem vrtiću,
- mjerila za financiranje programa dječjih vrtića,
- materijalni i financijski uvjeti rada,
- prostori dječjeg vrtića,
- higijensko-tehnički zahtjevi za prostore u dječjem vrtiću
- mjerila za opremu dječjeg vrtića
- mjerila za didaktička sredstva i pomagala.

Članak 22.

(1) Broj djece u odgojno-obrazovnoj skupini u redovitom programu utvrđuje se ovisno o dobi djeteta i broju djece s teškoćama uključene u odgojnu skupinu.

(2) U odgojno-obrazovnu skupinu djece u redovitom programu u dobi:

- od navršenih šest do navršenih 12 mjeseci može se uključiti najviše 5 djece,
- od 13 do 18 mjeseci može se uključiti najviše 8 djece,
- od 19 do 24 mjeseca može se uključiti najviše 12 djece,
- u trećoj godini može se uključiti najviše 14 djece,
- u četvrtoj godini može se uključiti najviše 18 djece,
- u petoj godini može se uključiti najviše 20 djece,
- u šestoj godini može se uključiti najviše 23 djece,
- u sedmoj godini do polaska u školu može se uključiti najviše 25 djece.

(3) U odgojno-obrazovnu skupinu može se uključiti, na temelju mišljenja stručnih suradnika dječjeg vrtića, samo jedno dijete s lakšim teškoćama i tada se broj djece u skupini smanjuje za dvoje djece.

(4) U odgojno-obrazovnu skupinu može se uključiti samo jedno dijete s većim ili kombiniranim teškoćama ako je nedostatan broj djece za ustroj odgojne skupine s posebnim programom i tada se broj djece smanjuje za četvero.

(5) U mješovitoj odgojno-obrazovnoj skupini u redovitom programu u odgojno-obrazovnu skupinu djece u dobi:

- od 1 do 2 godine može se uključiti najviše 10 djece,
- od 1 do 3 godine može se uključiti najviše 12 djece,
- od 3 godine do polaska u školu može se uključiti najviše 20 djece,
- od 4 godine do polaska u školu može se uključiti najviše 22 djece.

Slika 1 Mjerila za broj djece u skupini prema Državnom pedagoškom standardu

Autori Čamber Tambolaš, Vujičić, Uzelac, 2020 u studiji *Odgajatelji u jaslicama – izazovi i perspektive* provode istraživanje s ciljem ispitati probleme koje hrvatski odgajatelji zaposleni (ili nekada zaposleni) u jaslicama smatraju najvažnijima, kao i rješenja koja

predlažu za te probleme. Uzorak istraživanja obuhvatio je 12 odgajatelja s područja Primorsko-goranske županije u Hrvatskoj, podijeljenih u 3 fokus grupe te je u svakoj grupi bilo 4 odgajatelja različite dobi i različitog staža u jaslicama. Uzorak je odabran tehnikom „grude snijega“, a podaci su prikupljeni grupnim intervjuima fokus grupa odgajatelja. Razgovori su snimani diktafonom i potom transkribirani. Istraživači su prikupljene podatke obradili tematskom analizom. Izazovi jasličkog rada koje su odgajateljice najčešće spominjale odnosile su se na preveliki broj djece u radnim skupinama, što donosi dodatne izazove kao što su nemogućnost zadovoljavanja potreba sve djece, negativne emocije poput nezadovoljstva i frustracije koje doživljavaju odgajatelji.

Materijalni uvjeti rada

U svrhu procjene materijalnih uvjeta rada, autori Matković i Ivšić (2020) proveli su istraživanje. U sklopu istraživanja, odgajatelji, ravnatelji i stručni suradnici procjenjivali su odgovara li prostor i njihova opremljenost potrebama kvalitetne odgojno-obrazovne prakse. Također, odgajatelji/ce su mogli procijeniti predstavljaju li manjak didaktičkih sredstava, prevelik broj djece u odgojno-obrazovnoj skupini ili neadekvatni prostorni uvjeti prepreku u provedbi nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Odgajatelji su procjenjivali koliko prostor odgovara potrebama odgojno-obrazovnog programa. Čak dvije petine (40,8%) odgajatelja/ica identificiralo je barem jednu dimenziju prostorne opremljenosti kao potpuno neadekvatnu, a tri četvrtine (76,4%) nimalo ili tek u manjoj mjeri adekvatnom. Zabrinjavajuće, gotovo desetina sudionika/ca procijenila je tri ili više aspekta prostora posve neadekvatnima potrebama odgojno-obrazovnog programa. Istraživanja ukazuju na slabe prostorno-materijalne uvjete posebice u većim gradovima i vrtićima. Odgajateljice navode da nerijetko u vlastitom angažmanu prikupljaju sredstva i kupuju materijal.

Stručno usavršavanje

Stručno usavršavanje je jedna od ključnih odrednica kvalitete sustava Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Neki od rezultata istraživanja o stručnom usavršavanju odgajatelja ukazuju na to da se odgajatelji često uključuju u stručna usavršavanja samostalno te snose troškove za navedeno. Stručna usavršavanja koja organizira vrtić često su daleko od mjesta stanovanja te im poslodavac ne plaća putni trošak za navedeno. Navedeni nalazi ukazuju na

nužnost povećanja kapacitete usavršavanja koje organizira Agencija za odgoj i obrazovanje. Odgajatelji bi se rado uključili no često je kapacitet premalen.

Sindikalna pokrivenost

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje nemaju sindikalnu pokrivenost u sferi privatnih vrtića. Privatni dječji vrtići zapošljavaju petinu odgajatelja u Hrvatskoj te su oni često slabije zaštićeni zbog nepostojanja kolektivnih ugovora. Sindikati koji djeluju u području Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja trebaju svoje resurse usmjeriti prema ranjivim skupinama zaposlenika Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Plaće odgajatelja određene su stažom i razinom obrazovanja no znatno su manje u odnosu na druge javne sektore. Navedeno zahtjeva intervencije u unaprjeđenju politika plaća.

Tijekom veljače i ožujka 2024. godine, Udruga SIDRO (Udruga SIDRO bavi se promicanjem i unaprjeđivanjem zaštite i ostvarivanja prava djece u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj, kao i zaštite prava) provela je istraživanje o visini plaća odgajatelja i poštivanju odredbi članka 51. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju. U istraživanju je sudjelovalo 719 ispitanika zaposlenih na poslove odgajatelja, iz 21 županije. Najviše ispitanika bilo je iz Zagrebačke županije (29,3%) i Grada Zagreba (18,9%), zatim županije Splitsko dalmatinske (11,7%), Primorsko-goranske, (11,3%), Istarske (8,6%), Osječko baranjske (6,9%), dok su ostale županije zastupljene ispod 5% ispitanika. Na pitanje visine bruto osnovice plaće, odgovori su vrlo raznoliki. Od 719 ispitanika, njih 321 ističe kako imaju bruto osnovicu plaće manju od 850 eura (44,6%). Između 850 i 950 eura navodi 201 ispitanik (28%), dok 42 ispitanika (5,8%) navode da je njihova osnovica u visini između 950 i 1000 eura. Bruto osnovicu plaće u visini od 1000 do 1500 eura navodi 126 ispitanika (17,5%), a njih 29 (4%) izjašnjava se kako imaju osnovicu veću od 1500 eura. Prema dobivenim rezultatima, evidentno je kako čak 78,4% ispitanika ima bruto osnovicu manju od zakonom propisane, njih 28% nalazi se na granici zakonom propisanih iznosa, a samo 4% odgajatelja ima bruto osnovicu plaće iznad onog što propisuje Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u svom članku 51.

3. DOŽIVLJAJ PRAKSE

Odgajatelj je stručno osposobljena osoba koja stvara uvjete za djetetov razvoj te pridonosi realizaciji odgojno-obrazovnog procesa ustanove (PSURPOO, 2012). Odgajatelji svoju profesiju nazivaju pozivom koji se rađa zbog ljubavi prema djeci i želje za odgojem i obrazovanjem. Stavovi, uvjerenja i vrijednosti odgajatelja proizlaze iz njihovih životnih iskustva i prakse (Androusou i Tsafos, 2018). Brojni su uvjeti i čimbenici koji utječu na odgajateljev doživljaj prakse. Doživljaj posla svakog odgajatelja je subjektivan te postoje brojni pozitivni i negativni faktori koji utječu na navedeno (Šimić-Šašić i Klarin, 2011). Radni uvjeti i međuljudski odnosi tek su neki od čimbenika koji utječu na to hoće li se odgajatelj zadržati na svome poslu. Potrebno je veće ulaganje u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se poboljšao odgajateljev doživljaj prakse te održala stabilnost radne snage (Cumming, 2015). Autori Canobi i sur. (2024). ističu da je dobrobit odgajatelja u području ranog odgoja i obrazovanja ključna za djecu, njihove obitelji i za živote samih odgajatelja. Profesionalna dobrobit uključuje osjećaj užitka u radu, poticajno okruženje, kvalitetne međuljudske odnose te osjećaj sigurnosti i pripadnosti. Potencijalne prijetnje profesionalnoj dobrobiti odgajatelja su nizak status u društvu, visoki fizički i emocionalni zahtjevi, niska naknada te dugo radno vrijeme. Autori Lee i sur. (2024) u svom radu *The effectiveness of a positive psychological intervention for promoting preschool teachers' well-being and professional competence: EASP intervention program* iznose kako poboljšanje blagostanja odgajatelja pozitivno utječe na njihove profesionalne kompetencije u radu. Autori Harrison i sur., (2024) u svom radu *Taking a detailed look at early childhood educators' worktime* ističu važnost pružanja slobodnog vremena odgajatelju za planiranje, vrednovanje, upravljanje i profesionalni razvoj. Navedeno je ključno za zadržavanje kvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

3.1 Zadovoljstvo poslom

Zadovoljstvo poslom je koncept koji se istražuje u raznim disciplinama. Njegovo istraživanje započelo je od strane poslodavaca čija je namjera stvaranje kvalitetnih radnih uvjeta kako bi zaposlenici bili što produktivniji. Brojni autori naglašavaju važnost zadovoljstva poslom zbog osoblja koje je učinkovitije no i dalje ostaje otvoreno pitanje kako postići navedeno (Novak i sur., 2008). Zadovoljstvo poslom iznimno je važno u životu

svakog pojedinca jer ono potiče bolju produktivnost i kreativnost pojedinca te razvojne ishode (Jurčević Lozančić, 2023). Na zadovoljstvo poslom utječu mnogi faktori, premda većina misli da utječe isključivo visina plaće (Fiala i Sindik, 2012). Spector (1985, prema Novak, Larušić, Jandrić, 2008) je istakao 9 faktora koji utječu na osjećaj zadovoljstva na poslu:

- Prihodi
- Promocija
- Supervizija
- Dobici
- Uvažavanje
- Procedure
- Suradništvo
- Priroda posla
- Komunikacija.

Osjećaj zadovoljstva poslom pomaže osobi da razvije pozitivne stavove prema poslu te daje mogućnost uspjeha u poslovnom i privatnom životu. Postoje dvije vrste čimbenika koji utječu na zadovoljstvo poslom, a to su ekstrinzični odnosno vanjski i intrinzični odnosno unutarnji. Ekstrinzični čimbenici odnose se na materijalne uvjete i socijalne beneficije, a intrinzični čimbenici na mogućnost napredovanja, priznanja, postignuća i slično (Massari, 2015).

3.2 Izazovi u praksi – nezadovoljstvo poslom

Odgajateljski posao postaje sve naporniji i stresniji zbog učestalih promjena u odgojno-obrazovnom sustavu koje se odražavaju na složenost njihova posla (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005). Stres je jedan od problema svakog odgajatelja u današnje vrijeme (Shumba i sur., 2016). Autori Chan i sur. (2023) u svom radu *Teachers' occupational well-being in relation to teacher–student interactions at the lower secondary school level* prikazuju učinke stresa na kvalitetu rada nastavnika u pogledu emocionalne podrške i komunikacije. Izazovi koje odgajatelji navode su: nedovoljna podrška za usavršavanje, prilike za napredovanje, fizički uvjeti posla, broj djece u skupinama, društveni ugled profesije i plaća (Šimić Šašić, 2011). Također, navode se: međuljudski odnosi,

problematična ponašanja djece, radni uvjeti i suradnja s roditeljima (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005). Autori Shumba i sur., (2016) proveli su istraživanje s ciljem utvrđivanja uzroka stresa u poslu odgajatelja. Rezultati istraživanja provedenog u Londonu na uzorku 18 odgajatelja ukazuju na sljedeće uzroke stresa:

- Vrtićka klima – međuljudski odnosi

Prema autorima Shumba i sur., (2016) zdrava vrtićka klima obilježena je pozitivnim međuljudskim odnosima. Nezdrava vrtićka klima obilježena je negativnim međuljudskim odnosima te ono često ima negativan utjecaj na zaposlenike i uzrokuje stres. Vrtićka klima treba biti pozitivna i osnažujuća kako bi odgajatelji bili motivirani za rad.

- Problematična ponašanja djece

Problematična ponašanja djece uzrokuju stres i negativan stav prema poslu odgajatelja. Odgajatelji puno vremena i energije troše na poticanje pozitivnog ponašanja djece.

- Vođenje vrtića

Način na koji ravnatelj upravlja vrtićem nerijetko izaziva stres kod odgajatelja. Ravnatelji često imaju pretjerane zahtjeve te se odgajatelji ne uspijevaju nositi s njima. Loše upravljanje ljudskim resursima često dovodi do demotiviranja zaposlenika te napuštanja radnog mjesta.

Vođenje vrtića treba biti temeljeno na demokratskim odnosima gdje svi dionici odgojno-obrazovnog procesa sudjeluju u izgradnji zajedničke vizije (NKRPOO, 2015).

- Nedostatak resursa

Nedostatak resursa jedan je od čestih izazova s kojim se odgajatelji susreću. Odgajatelji često postanu frustrirani i demotivirani zbog toga što im nedostaju osnovni materijalni i ljudski resursi rada

- Veliko radno opterećenje

Prekomjerno radno opterećenje jedan je od glavnih uzročnika stresa kod odgajatelja. Veliko radno opterećenje očituje se u prekomjernom broju djece u skupinama te brojnim obavezama koje je potrebno ispuniti.

- Premještanje odgajatelja

Zbog čestih bolovanja i promjena, odgajatelje se često premješta iz jednog objekta u drugi. Navedeno stvara stres kod odgajatelja te nemogućnost uspostave kontinuiteta i sigurnosti u svom poslu.

- Niska naknada i nizak status u društvu

Odgajatelji su često demotivirani zbog niske naknade u odnosu na naknade u drugim javnim sektorima. Također, profesija odgajatelja podcijenjena je od strane društva što često uzrokuje demotivaciju i frustraciju radom.

Autori Trauernich i sur. (2024) u svom radu *Emotional Exhaustion in German Preschool Teachers: The Role of Personal, Structural, and Social Conditions at the Workplace* proveli su istraživanje na uzorku od (N=1394) odgajatelja u Njemačkoj. Rezultati ukazuju da se simptomi iscrpljenosti odgajatelja razlikuju s obzirom na mjesto rada no osjećaj iscrpljenosti je individualan za svakog odgajatelja. Odgajatelji s više radnog iskustva pokazuju veće razine emocionalne iscrpljenosti što ukazuje na produljenu izloženost lošim radnim uvjetima. Odgajatelji koji su doživljavali međuljudske odnose u ustanovi i odnose s roditeljima kao izazovne, skloniji su osjećati se iscrpljenima na svom poslu. Sukladno rezultatima ovog istraživanja, za smanjenje osjećaja emocionalne iscrpljenosti odgajatelja potrebno je poboljšati klimu unutar ustanove i poticati suradnju između odgajatelja i roditelja.

4. UNAPREĐENJE PRAKSE

„Svrha ranoga odgoja jest osiguravanje optimalnih uvjeta za uspješan odgoj i cjelovit razvoj svakog djeteta te unaprjeđivanje onih djetetovih osobina i umijeća koja se počinju formirati u najranijoj dobi, a nužna su svakom pojedincu i u kasnijem životu kako bi uspješno zadovoljavao svoje potrebe i uživao svoja prava te se odgovorno ponašao prema pravima i potrebama drugih osoba u zajednici.“ (PSURPOO, 2012, str. 16). Potrebe suvremene prakse u odgojno-obrazovnim ustanovama usmjerene su na kontinuirano mijenjanje i unaprjeđivanje. U ustanovama koje teže promjenama, važno je da odgajatelji budu pokretači promjena te istraživači svoje prakse (Stamanović i Zlatić, 2022; Pavlović Breneselović i Krnjaja, 2018). Unapređenje prakse vrtića moguće je kontinuiranim osnaživanjem praktičara za reflektivnu praksu, povezivanjem teoretičara i praktičara te transformacijom inicijalnog obrazovanja i stručnog usavršavanja. Prema Fatović (2016) važno je naglasiti kontinuirano istraživanje i unaprjeđivanje kulture vrtića, uspostavljanje demokratskih odnosa, osiguravanje materijalnih i ljudskih resursa. Odgojno-obrazovna praksa usmjerena ka kontinuiranim promjenama je osnova razvoja kurikulumu vrtića usmjerenog na dobrobit djeteta. Znanje stečeno kod inicijalnog obrazovanja odgajatelja nije dostatno za cijeli radni vijek odgajatelja već je potrebno kontinuirano učenje i usavršavanje. Suvremena ustanova ranog odgoja je demokratski ustrojena te su svi dionici odgojno-obrazovnog procesa suodgovorni za njezino djelovanje i kvalitetu (PSURPOO, 2012). Autori Križman i sur., 2020 navode da je kvaliteta odgajatelja jedan od glavnih čimbenika kvalitete sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

4.1 Profesionalni razvoj

Profesionalni razvoj odgajatelja je kontinuirani proces koji je nužan za unaprjeđenje kvalitete prakse vrtića i samog odgojno-obrazovnog procesa (Vujičić, Čamber Tambolaš, 2017). Profesionalni razvoj dugotrajan je proces kojeg obilježava inicijalno obrazovanje i trajno stručno usavršavanje te ne završava formalnim obrazovanjem (Čepić i Kalin (Ur.), 2017, Čepić, Kalin i Šteh, 2017). Tradicionalni oblici stručnog usavršavanja polazili su od pretpostavke da je odgojno-obrazovna praksa linearan proces. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje službeni je dokument Republike Hrvatske koji sadrži specifična polazišta, vrijednosti, ciljeve i načela. Jedno od načela dokumenta je otvorenost

na kontinuirano učenje i spremnost na unaprjeđivanje prakse. Navedeno je moguće osnaživati uz pomoć:

- Kontinuiranog istraživanja i unaprjeđivanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa od samih praktičara
- Osposobljavanje praktičara za istraživanje i aktivno promišljanje o vlastitoj praksi u smjeru razvoja refleksivne prakse
- Povezivanje svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa koji zajedno uče, istražuju, razmjenjuju mišljenja te sukladno tomu mijenjaju praksu (NKRPOO, 2015).

Autori Cadima i sur. (2024) u svom radu iznose čimbenike koji utječu na sudjelovanju u oblicima profesionalnog usavršavanja. Prema OECD-u (2020.) postoje tri glavne prepreke u ostvarenju profesionalnih usavršavanja odgajatelja. Odgajatelji najčešće navode nemogućnost pohađanja zbog vremenskog rasporeda, nedostatak zaposlenika koji bi nadoknadio njihovu odsutnost te troškovi povezani s pohađanjem stručnih usavršavanja.

Prema (Slunjski, 2008) odgojno-obrazovna praksa je živ sustav koji se kontinuirano mijenja i razvija te su nužna stručna usavršavanja koja nemaju samo informacijski već i transformacijski potencijal. Vrlo su važne refleksivne i istraživačke kompetencije odgajatelja kako bi razumjeli vlastitu praksu te iz nje gradili teoriju. Tradicionalni oblici stručnog usavršavanja polaze od pretpostavke da je odgojno-obrazovni proces linearan. Suvremeni oblici stručnog usavršavanja ne čine samo pomake u znanju već promjene u mišljenju i djelovanju. Suvremeni oblici stručnog usavršavanja su:

- Refleksivna praksa

Refleksivna praksa je holistički proces učenja u kojem se integriraju teorija, praksa i refleksija (Šagud, 2006). Put razvoja refleksivne prakse sastoji se od građenja zajedničkih znanja, dijeljenja vodstva te istraživanja praktičara. Građenjem zajedničkih znanja praktičari grade zajednički identitet te dolaze do novih spoznaja u praksi. Zajednička znanja nemaju samo informacijski već i transformacijski potencijal koja dovode do promjena u praksi. Dijeljenje vodstva omogućava svakom dioniku odgojno-obrazovnoga procesa da iznosi svoje stavove i uvjerenja te sudjeluje u unaprjeđenju kvalitete prakse. Istraživanje praktičara povezuje teoriju i praksu te praktičari grade svoju vlastitu praktičnu teoriju.

(Pavlović Breneselović i Krnjaja 2018). Autori Ruming i McFarland, (2022) ukazuju na važnost refleksivne prakse kao ključne komponente pružanja kvalitetnog odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu.

- Umrežavanje praktičara

Umrežavanje praktičara odnosno stvaranje profesionalnih zajednica učenja omogućuje praktičarima razmjenu profesionalnih znanja kao osnovu zajedničkog učenja i razvoja (NKRPOO, 2015).

- Akcijska istraživanja.

Akcijska istraživanja započinju od samih praktičara zbog uočene potrebe za promjenom. Akcijskim istraživanjima praktičari direktno utječu i mijenjaju vlastitu praksu (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012). Akcijska istraživanja su jedan model profesionalnog usavršavanja kojim se odgajatelji odmiču od tradicionalne uloge realizatora poučavanja te postaju misleći praktičari (Slunjski, 2014). Osim navedenoga, kako ističe autorica Čepić (2020, str. 4068) „kontinuirano istraživanje obrazovnih potreba, uvjeta i mogućnosti, te planiranje profesionalnog učenja i razvoja odgajatelja temeljeno na kurikulumu u promjenjivom suvremenom obrazovnom kontekstu“ može doprinijeti kvaliteti njihovoga profesionalnog učenja i razvoja.

4.2 Kultura vrtića

Kultura predstavlja temelj djelovanja odgojno-obrazovne ustanove te uveliko utječe na sve aspekte odgojno-obrazovnog rada. Kulturu čine niz različitih aspekata te ne postoji univerzalno definiranje pojma kulture. Hinde (2004) navodi kako je kultura ustanove ključan element ustanove, ali ujedno i vrlo kompleksan pojam za definiranje. Kultura ustanove utječe na cjelokupni odgojno-obrazovni proces neovisno o tome je li ona pozitivna ili nazadujuća (Peterson, 2002). Kultura ustanove može pozitivno djelovati na rast i razvoj djece, ali može i narušavati funkcioniranje odgojno-obrazovne ustanove (Hinde, 2004). Stoga, odgojno-obrazovni proces nije moguće razumjeti ako se ne razumije i kulturni okvir tog procesa (Fullan, 2005 prema Mandarić Vukušić, 2015). Petrović-Sočo (2007) navodi kako sve što dijete u odgojno-obrazovnoj ustanovi doživljava i usvaja, upravo ovisi o kulturi svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, ali i o kulturi u širem smislu riječi. Kultura ustanove uveliko utječe i na kvalitetu odgojno-obrazovnog rada jer kultura oblikuje kvalitetu

odnosa i načine sudjelovanja i djelovanja svih sudionika, odnosno kvalitetnu praksu vrtića (Breneselović i Krnjara, 2018). Petović-Sočo (2007) navodi kako nije moguće djelovati neovisno od kulture jer ona prožima ponašanja, očekivanja, uvjerenja, stavove i svakodnevnu odgojno-obrazovnu praksu. Kultura bi trebala biti otvorena i osnažujuća te je potrebno njegovati kulturu prihvaćanja svijeta (Matoš, 2013). Sastavnice kulture su prostorno materijalno i socijalno okruženje te vođenje vrtića. Prostorno-materijalno okruženje esencijalan je izvor dječjeg učenja te ono treba biti oblikovano na način da potiče na učenje i istraživanje (NKRPOO, 2015). Prostorno-materijalno okruženje važna je odrednica kvalitete ustanove stoga treba biti usklađeno prema propisanim standardima (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012). Kvalitetne promjene u institucijama događaju se mijenjanjem i istraživanjem kulture vrtića. Kultura vrtića je kompleksan pojam za definiranje te ne postoji jedinstveni model promjene kulture vrtića. Promjena kulture vrtića polazi od promjene implicitne teorije odgajatelja te transformacije postojećih stavova i uvjerenja koje dovode do promjena u praksi (Vujičić i Čamber Tambolaš, 2017).

4.3 Samovrednovanje

„Samovrednovanje je sustavan, unutrašnji i jasan proces kojemu je cilj osvijetliti trenutačno stanje u ustanovi; utvrditi pozitivna postignuća te detektirati probleme i predložiti strategije njihova rješavanja, kao i unapređenja postojećeg stanja. Usmjerenost prema kvaliteti od svih čimbenika odgojno-obrazovnog procesa zahtijeva kontinuiranu stručnu refleksiju – samovrednovanje i djelovanje u smjeru unapređenja kvalitete pojedinih segmenata i ustanove u cijelosti.“ (PSURPOO, 2012, str. 25).

Samovrednovanje je kontinuirani proces koji nikada ne prestaje. Važno je kontinuirano obrazovanje, osnaživanje profesionalnih kompetencija odgajatelja i drugih stručnjaka te istraživanje prakse u svrhu stvaranja zajednice koja uči (PSURPOO, 2012).

4.4 Stavovi i uvjerenja odgajatelja

Stavovi i uvjerenja odgajatelja određuju njegov odgojno-obrazovni rad. Odgajatelji mogu unaprijediti vlastitu odgojno-obrazovnu praksu ukoliko promišljaju i mijenjaju stavove o samoj praksi (Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskoga odgoja i obrazovanja, 2012). Odgajatelji trebaju biti otvoreni kako bi došlo do redefiniranja njihovih

stavova i implicitnih teorija. Navedeno je jedan od najboljih načina postizanja kvalitativnih promjena u ustanovi (Slunjski, 2009).

Kako ističu autorice (Kalin i Čepić (Ur.), 2019., Čepić, Kalin i Šteh, 2019:30) profesionalno učenje i razvoj „ne odvija se u vakuumu i od vitalne je važnosti da uključuje i druge elemente u širem kontekstu (npr. profesionalni identitet, socijalne okolnosti razvoja i motivacija za profesionalno učenje i razvoj), što također može utjecati na institucionalnu praksu profesionalnog učenja i razvoja“.

5. SISTEMSKI PREGLED RECENTNIH RADOVA O VIĐENJU I DOŽIVLJAJU PRAKSE IZ PERSPEKTIVE ODGAJATELJA TE O MOGUĆNOSTIMA UNAPREĐENJA PRAKSE (2020. – 2024.)

Sustavni pregled radova o profesionalnom razvoju, mogućnostima unaprjeđenja prakse, izazovima u praksi koristio se za teorijski dio ovog rada. Proces sistemskog pregleda radova uključivao je: 1) identifikaciju kriterija za odabir članka; 2) strategiju pretraživanja i identifikaciju potencijalnih članaka za pregled; 3) izdvajanje relevantnih podataka i 4) sažetak, sintezu i interpretaciju nalaza (Nasheeda i sur., 2018).

5.1 Kriteriji odabira radova

U znanstvenim bazama Scopus i Web of Science pretraživani su znanstveni radovi koji su relevantni za ovu temu i koji su objavljeni u razdoblju od 2020. do 2024. godine. Određene su ključne riječi na hrvatskom i engleskom jeziku za pretraživanje:

- ✓ odgajatelji, praksa, stanje u praksi, mogućnosti unaprjeđenja prakse, profesionalni razvoj
- ✓ preschool teacher/preschool educator/ early childhood educator, practice, situation in practice, practice improvement, professional development

U bazi Scopus odabrano je 33 rada iz ciljanog razdoblja koji su se odnosili na ključne riječi. Proučavanjem radova izbor se sveo na njih 8, dok su ostali odbačeni jer je procijenjeno da ne mogu doprinijeti istraživanju.

U bazi Web of Science odabrano je 126 radova iz ciljanog razdoblja koji su se odnosili na ključne riječi. Uvidom u dijelove rada i čitanjem sažetka izbor se sveo na njih 7, dok su ostali odbačeni jer je procijenjeno da ne mogu doprinijeti istraživanju.

Ključne riječi su pri određivanju parametara pretraživanja povezivane pojmom „AND“ (i), a sinonimi za pojam odgajatelja pojmom „OR“ (ili). Identificirani su radovi izdani u periodu od 2020.-2024. godine, a ključne riječi korištene za pretraživanje su:

Preschool teacher OR preschool educator OR early childhood educator AND practice AND situation in practice AND practice improvement AND professional development

5.2 Kriteriji uključivanja i isključivanja

Kriteriji uključivanja i isključivanja Kriteriji uključivanja radova u sistemski pregled bili su raspon godina (2020.-2024. godina), jezik (engleski i hrvatski) i pristup (rani, otvoreni). Kontekst interesa bili su doživljaj prakse odgajatelja, kvaliteta prakse, kvaliteta ustanove, profesionalni razvoj, mogućnosti profesionalnog razvoja, izazovi u praksi. Kriteriji uključivanja i isključivanja prema Nasheeda i sur. (2018) prikazani su niže u Tablici 1.

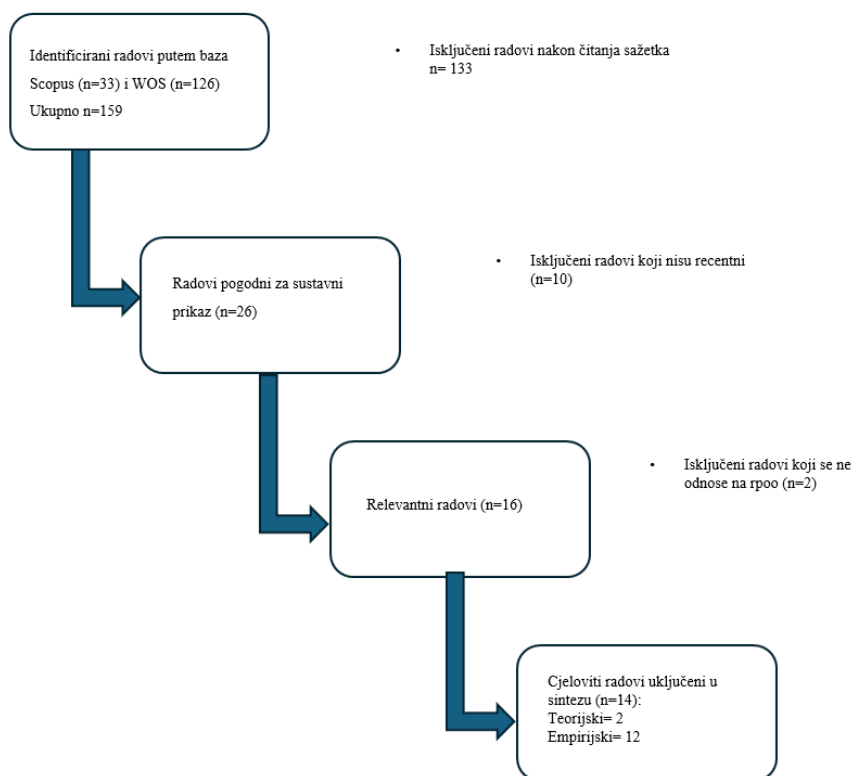
Tablica 1: Kriteriji uključivanja i isključivanja

Kriteriji uključivanja	Kriteriji isključivanja
Empirijski, teorijski radovi iz područja RPOO-a	Radovi koji nisu iz područja RPOO-a.
Radovi koji su vezani za odgajatelje.	Radovi koji nisu vezani za odgajatelje.
Radovi publicirani u razdoblju od 2020. do 2024.	Radovi koji su publicirani u razdoblju prije 2020. godine.
Koncepti koji se odnose na profesionalni razvoj odgajatelja, praksu odgajatelja, stanje u praksi, mogućnosti unapređenja prakse	Koncepti koji se ne odnose na profesionalni razvoj odgajatelja, praksu odgajatelja, stanje u praksi, mogućnosti unapređenja prakse

Izvor: Modificirano, prema Nasheeda i sur. (2018). A narrative systematic review of life skills education: effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24:3, 362-379. Preuzeto 01.06.2024. s <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02673843.2018.1479278>

5.3 Proces odabira radova

Dijagram 1: PRISMA Flow Diagram

Svi su identificirani radovi pomno pročitani te uključeni u prikaz istraživanja ovisno o zadovoljenju kriterija uključenosti, odnosno isključenosti iz Tablice 1. Slijedom toga, odabrano je četrnaest radova za daljnju analizu.

5.4 Ekstrakcija podataka

Kako bi se sintetizirali podatci relevantni za istraživačka pitanja kreirana je baza podataka u Excelu prema sljedećim kategorijama: baza podataka, vrsta dokumenta, godina izdanja, naziv časopisa, izdavač knjige, referenca u APA stilu, naslov rada, autor/i, sažetak, ključna riječ (K1-K6), vrsta rada, dizajn, kvantitativni dizajn, kvalitativni dizajn, svrha/cilj, rezultat 1, rezultat 2, rezultat 3, implikacije(DA/NE), implikacija 1, implikacija 2, RPOO (1/0), koncepti koji se obrađuju. U kategoriji Baza podataka se brojevima 1 i 2 označuje u kojoj je bazi pronađen publicirani rad. 1 je baza Scopus, a 2 je Web of Science. Kategorija Vrsta dokumenta sadržavala je brojeve 1-5. Broj 1 označava časopis, broj 2 radove u zbornicima

s konferencija, broj 3 poglavlje u knjizi (book chapter), broj 4 osvrt (review) i broj 5 označava uvodnu riječ urednika. U Godini izdanja upisuje se godina publiciranog rada. U kategoriji Naziv časopisa upisuje se naziv časopisa iz kojeg je rad publiciran. U kategoriji Izdavač knjige upisuje se izdavač knjige, časopisa. U Referenci u APA stilu upisuje se publicirani rad prema APA kategoriji; autori rada, godina izdanja i naziv rada. Kategorija Autor sadrži ime i prezime svakog autora rada. U kategoriji Sažetak upisuje se ukratko o čemu se radi u navedenom radu. Kategorije K1, K2, K3, K4, K5, K6 označuju ključne riječi iz sažetka rada. U kategoriji Vrsta rada brojevima od 1 do 2 upisuje se: 1 (ukoliko je rad teorijski), 2 (ukoliko je rad empirijski). Dizajn označuje koja se metoda primjenjivala u radu: 1 (kvantitativna), 2 (kvalitativna), 3 (mix method). Kvantitativni dizajn prikazuje uzorak u provedenim istraživanjima. Tako 1 označuje odgajatelje, broj 2 učitelje, broj 3 studente ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kvalitativni dizajn označuje koja se metoda primjenjivala: 1- studija slučaja, 2- tematska analiza - fenomenologija (polustrukturirani intervju), 3 - narativna studija, 4 - etnografska studija, 5 - ostalo (navesti). Kategorija Svrha/cilj opisuje cilj provedenog istraživanja. U kategorije Rezultat 1, Rezultat 2, Rezultat 3 upisuju se rezultati provedenih istraživanja. Kategorija RPOO (Rani i predškolski odgoj i obrazovanje) istraživački je koncept koji je također uključen u sistemski pregled literature. Ukoliko su se u radu spomenuli navedeni koncepti, označilo se oznakom 1 – da, a ukoliko nisu, 0 – ne.

U Tablici 2 prikazani su svi odabrani radovi prema autoru i godini objavljivanja, državi autora, vrsti rada, dizajnu, svrsi, metodi, uzorku, ključnim riječima i rezultatima.

Tablica 2: Pregled radova i ekstrakcija podataka

Redni broj	Rad/autor/godina/država/ vrsta rada	Vrsta	Dizajn	Svrha/Cilj	Metoda/ Mjerni instrument	Uzorak	Ključne riječi	Rezultati
1.	Quality in early childhood education and care: A theoretical research synthesis and an integral framework of pedagogical quality/Anders Y. I Oppermann E./2024/Njemačka/članak	1	/	Cilj je prikazati prošireni teorijski model kvalitete RPOO-a.			Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kompetencije odgajatelja, kvaliteta procesa, modeli kvalitete	
2.	Does Support for Professional Development in Early Childhood and Care Settings Matter? A Study in Four Countries/ Cadima, J, Ferreira T, Guedes C. et. al. /2024/Portugal/Članak	2	1	Cilj ove studije bilo je istražiti koliko ustanova potiče odgajatelje na uključivanje u profesionalna usavršavanja te koliki je interes odgajatelja za profesionalnim usavršavanjima.	Upitnik	Odgajatelji	Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, profesionalni razvoj, predškolski odgoj, radno mjesto	Studija pokazuje da se odgajatelji najčešće uključuju u strukturirane odnosno tradicionalne oblike profesionalnog usavršavanja. Odgajatelji uglavnom ne dobivaju podršku ustanove za uključivanje u profesionalna usavršavanja.
3.	Profiles of Professional Wellbeing and Turnover Intentions Among Australian Early Childhood Educators/ Canobi KH, Eadie P, Murray L, Levickis P, Page J, McFarland L 2024/Australija/Članak	2	1	Istražiti različite podskupine profesionalne dobrobiti.	Online upitnik	Odgajatelji	Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kvaliteta, emocionalni izrazi, udruge, simptomi, podrška	Istraživanje ukazuje na učinkovitost EASP intervencija u promicanju dobrobiti odgajatelja koja pozitivno utječe na njihov rad.

4.	The effectiveness of a positive psychological intervention for promoting preschool teachers' well-being and professional competence: EASP intervention program/ Lee ASY, Fung WK, Chan DKC, Chung KKH/2024/Engleska/Članak	2	1	Ova studija istraživala je učinkovitost programa Ranog napredovanja u socijalno-emocionalnom zdravlju i pozitivnosti (EASP), pozitivne psihološke intervencije koja promiče dobrobit odgajatelja i motivacijski aspekt profesionalne kompetencije.		Online radionice, aplikacija, online aktivnost	Odgajatelji	Autonomna motivacija za rad, profesionalna kompetencija, napredovanje, nasumično izabrana kontrolna grupa, podučavanje samoefikasnosti, dobrobit	
5.	Emotional Exhaustion in German Preschool Teachers: The Role of Personal, Structural, and Social Conditions at the Workplace/ Trauernicht M, Anders Y, Oppermann E, Klusmann U/2024/Njemačka/Članak	2	1	Cilj ove studije je razumijeti kako su radni uvjeti u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju povezani s emocionalnom iscrpljenošću odgajatelja.	Anketa		Odgajatelji	Profesionalno sagorijevanje, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, djetinjstvo, emocionalna iscrpljenost, odgajatelji, odnos prema roditeljima, timska klima	Emocionalna iscrpljenost bila je snažno povezana s društvenim iskustvima na radnom mjestu te mnogo manje sa strukturnim ili osobnim uvjetima posla.
6.	Are newly qualified preschool teachers ready for today's mandate? Principals' views in Sweden/ Lundberg A, Lindh, C, Collberg P/2024/Svedska/Članak	2	3	Svrha ovog rada je pridonijeti raspravi o prilagodbama i poboljšanjima obrazovanja odgajatelja.	Upitnik		Odgajatelji	Odgoj, obrazovanje, percepcije	Ova studija pokazuje da se čini da sve više akademsko obrazovanje odgajatelja ne priprema dovoljno sljedeću generaciju odgajatelja za izgradnju odnosa s odgajateljima i kolegama.

7.	Taking a detailed look at early childhood educators' worktime/ Harrison LJ, Wong SD, Brown JE, Gibson M, Cumming T, Bittman M, Press F/2023./Australija/Članak	2	3	Cilj istraživanja je detaljno proučiti evidenciju radnog vremena odgajatelja te istražiti sličnosti i razlike u evidenciji radnog dana u vrtiću i jaslicama.	Dnevnik rada, aplikacija	Odgajatelji	Obrazovanje i skrb u ranom djetinjstvu, dnevnik korištenja vremena, kvalifikacije odgajatelja, jaslice/vrtić, cjelodnevni program, odgajatelji, percepcija uloga	Nalazi sugeriraju različite raspodjele radnog vremena koje pokreću važna razmatranja za postizanje visoke kvalitete usluga obrazovanja i skrbi u ranom djetinjstvu.
8.	The Impact of the Application of the Online Teaching Model on the Development of Digital Competencies of Future Preschool Teachers/Gordana M. Stepić, Sonja Veličković, Olivera Cekić Jovanović, Andrijana Miletić/2023/Srbija/Članak	2	1	Cilj ovog rada je uočiti promjenu stavova budućih odgajatelja o samoprocjeni digitalnih kompetencija pod utjecajem implementacije online nastave, tijekom proljetnog semestra 2019./2020.	Upitnik – likertova skala	Studenti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	digitalne kompetencije Metodika nastave prirodoslovlja online nastava	Utvrđeno je da studenti predškolskog odgoja i obrazovanja imaju bolje digitalne kompetencije nakon pohađanja online nastave uzrokovane COVID pandemijom.
9.	Domains of quality in early childhood education and care: A scoping review of the extent and consistency of the literature/ Eadie, P., Page, J., Levickis, P., Elek, C., Murray, L., Wang, L., & Lloyd-Johnsen, C./2022./Australija/Pregledni rad	2	/	Svrha ovog pregleda opsega bila je utvrditi opseg istraživačke literature u domenama kvalitete (strukturne, procesne i sustavne) u RPOO-u i utvrditi dosljednost ključnih nalaza literature uključene u pregled u svakoj poddomeni kvalitete.	/	/	Obrazovanje u ranom djetinjstvu, proces, kvaliteta, struktura	Rezultati su pokazali da se većina studija odnosi na programe, intervencije i nastavne planove i programe (unutar kvalitete procesa) te profesionalni razvoj i podršku (unutar strukturne kvalitete).
10.	Teachers' occupational well-being in relation to teacher–student interactions at the lower secondary school level/ Chan, S. W., Pöysä, S., Lerkkanen, M. K., & Pakarinen, E/2022./Finska/Članak	2	1	Ova studija istraživala je dobrobit učitelja na poslu u odnosu na kvalitetu interakcije između učitelja i učenika.	Upitnik, video zapis	Učenici i učitelji	dobrobit nastavnika na poslu, interakcije nastavnika i učenika, sagorijevanje, radni angažman, emocionalna iscrpljenost, niža srednja škola	Rezultati su pokazali da su učitelji koji su prijavili veći stres na poslu imali nižu kvalitetu emocionalne podrške, organizacije razreda i potpore u nastavi.

11.	‘When we sat together, it just worked’: Supporting individual and collaborative reflective practice in a team of early childhood educators/ Ruming, N., & McFarland, L./2022/Australija/Članak	2	2	Cilj ovog istraživanja bio je procijeniti iskustva odgajatelja o implementaciji refleksivne prakse usmjerene na poboljšanje pedagoške prakse.	Anketa	Odgajatelji	Suradnja, kritičko promišljanje, obrazovanje u ranom djetinjstvu, kvaliteta, refleksivna praksa	Rezultati pokazuju poboljšanja u kvaliteti individualne i timske refleksivne prakse osobito kada se slijedio model refleksivne prakse kako je predviđeno.
12.	Continuous improvement in early childhood pedagogical practice: The Victorian Advancing Early Learning (VAEL) study/ Eadie Patricia, Page Jane, Lisa Murray/2021/Australija/Poglavlje u knjizi	2	2	Cilj ovog istraživanja bio je procijeniti iskustva odgajatelja o implementaciji refleksivne prakse usmjerene na poboljšanje pedagoške prakse.	Akcijsko istraživanje	Odgajatelji	Suradnja, kritičko promišljanje, obrazovanje u ranom djetinjstvu, kvaliteta, refleksivna praksa	Studija VAEL pokazala je da poboljšanje pedagoške kvalitete—točnije učestalosti, kvalitete i sadržaja interakcije nastavnika s pojedincima i malih skupina djece—može se postići pravovremenim, ciljanu i stalnu podršku te predanost cijelog tima u svakodnevnim programima RPOO-a.
13.	Factors of Professional Activity of Educators in Pedagogical Practice/ Kravarušić, V./2021/Srbija/Članak	1	/	U radu se kritički sagledavaju ključni faktori profesionalnog djelovanja odgajatelja u Republici Srbiji u cilju osvjetljavanja slabih točaka i njihovog poboljšanja.	/	/	Kompetencija, odgajatelj/odgajateljica, čimbenici, profesionalni rad	Istraživanje skupa makrosustavnih i subsustavnih čimbenika ukazuje na nužnost restrukturiranja, poboljšanja kvalitete selekcije, temeljnog obrazovanja odgajatelja, intervencija u ponudi usavršavanja u skladu sa stvarnim potrebama odgajatelja.

14	Progressive Practices of Government Management in Preschool Teachers Professional Training in Western European Countries/ Nataliia I. Melnyk1, Valentyna M. Vertuhina, Liubov V. Artemova, Oksana O. Avramenko, Nataliia M. Pavlushchenko/2020/Ukrajina/Članak	2	3	Svrha ovog članka je pokazati kako inicijative državnog upravljanja u predškolskom odgoju i obrazovanju donose profit za njegovu kvalitetu, razvoj i poboljšanje.	Promatran / je, upitnici, dokument i, metoda binarne usporedbe	Obrazovna politika, državno upravljanje, stručno obrazovanje odgajatelja, funkcioniranje sustava, stručno obrazovanje i osposobljavanje učitelja, zahtjevi za kvalifikacije, implementacija iskustava zapadnoeuropskih zemalja	Istraživanje progresivnih praksi stručnog usavršavanja odgajatelja u zapadnoeuropskim zemljama omogućilo je razlikovanje smjerova iskustva zapadnoeuropskih zemalja implementacija u ukrajinski sustav visokog pedagoškog obrazovanja. Ovi smjerovi su podijeljeni u tri razine poboljšanja: vladina, institucionalna i proceduralna. Na razini vlade, poboljšanja su zahtijevala sustavne promjene u razvoju mehanizama decentralizacije za sveučilišta. Na institucionalnoj razini potrebno je proširenje mreže visokih učilišta za odgajatelje. Na proceduralnoj razini rad treba biti usmjeren na poboljšanje kvalitete formalnog obrazovanja odgajatelja.
----	--	---	---	---	--	--	--

Legenda: Vrsta rada: 1-teorijski, 2-pregledni, 3-empirijski; Dizajn: 1-kvantitativna, 2-kvalitativna, 3-mix meth

5.5 Analiza recentnih radova

Recentni radovi i istraživanja prikazuju postojeći interes za istraživanje kvalitete Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, mogućnosti profesionalnog razvoja odgajatelja, kvalitete obrazovanja odgajatelja, izazove u radu, dobrobit odgajatelja. Pregledom recentnih radova došlo se do trenutnih spoznaja o praksi odgajatelja te mogućnosti unapređenja prakse. U ovome radu izdvojeno je četrnaest relevantnih istraživanja o navedenoj tematici. S obzirom na vrstu istraživanja, najzastupljeniji bili su empirijski radovi, a promatrajući države gdje su recentni i relevantni radovi nastali, može se utvrditi da se približno jednako o tematici istražuje u različitim dijelovima Europe no najviše se istražuje u Australiji (Grafikon 1).

Grafikon 1: Zastupljenost po državama

Pregledom Grafikona 2, može se zaključiti zastupljenost prema vrsti radova. Najveća je zastupljenost empirijskih radova (n = 12) te nekoliko teorijskih (n = 2).

Grafikon 2: Zastupljenost vrste rada u sistemskom pregledu literature

U radovima se naglašava važnost kvalitete rada odgajatelja u odnosu na kvalitetu ustanove i kvalitetu odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Kvaliteta ustanove te unapređenje prakse ključno je za pružanje kvalitetnog odgoja i obrazovanja djeci rane dobi. Profesionalni razvoj odgajatelja utječe na kvalitetu rada odgajatelja te je važno da im ustanova osigura i omogući uključivanje u potrebne oblike profesionalnog usavršavanja. Također, dobrobit odgajatelja te smanjenje negativnih učinaka pozitivno utječe na kvalitetu njegova rada. U radovima se pokušavaju utvrditi utjecaji na odgajateljevo zadovoljstvo ili nezadovoljstvo radom te načini na koji se ono može unaprijediti. U istraživanjima se naglašava kvaliteta odgajatelja koja ponajprije ovisi o njegovom zadovoljstvu poslom i radnim uvjetima. Radni uvjeti odgajatelja su često narušeni te ono dovodi do emocionalne iscrpljenosti i nezadovoljstva. Radovi naglašavaju promjene u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, odgajatelji nose puno više odgovornosti i obaveza te se postavlja pitanje priprema li fakultet buduće odgajateljke dovoljno za ono što ih očekuje u praksi. Nužan je kontinuiran profesionalni razvoj kako bi odgajatelji razvili profesionalne kompetencije za 21. stoljeće i današnju praksu.

6. SVRHA, CILJ I ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Ovaj istraživački rad istražuje viđenje i doživljaj prakse odgajatelja vezano uz radno mjesto, područja rada, zadovoljstvo i nezadovoljstvo praksom te prijedloge za poboljšanje prakse odnosno moguće promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete profesionalnog djelovanja odgajatelja.

Svrha ovog istraživačkog rada je dobiti uvid u trenutno stanje u praksi odgajatelja te kako ono utječe na njihovo zadovoljstvo poslom.

Cilj ovog rada je istražiti viđenje i doživljaj prakse iz perspektive odgajatelja, vezano uz radno mjesto, područja rada, zadovoljstvo i nezadovoljstvo praksom te prijedloge za poboljšanje prakse odnosno moguće promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete njihova profesionalnog djelovanja.

Sljedeća istraživačka pitanja proizašla su iz istraživačkih ciljeva:

- 1) *Biste li promijenili svoje zanimanje, ako bi Vam se pružila prilika? Molimo, obrazložite što detaljnije svoj odgovor.*
- 2) *Biste li podržali svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv? Molimo, obrazložite što detaljnije svoj odgovor.*
- 3) *Navedite potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete Vašega profesionalnog rada i Vaše prijedloge za poboljšanje prakse.*

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje *Odgajatelji o aktualnom stanju i perspektivama unapređenja prakse* sastojalo se od prikupljanja kvalitativnih podataka vezanih uz temu. Podaci su se prikupljali metodom refleksivnog eseja u kojem je sudjelovalo osamnaest odgajatelja. U nastavku je opisana metodologija rada, odnosno svrha, cilj i istraživačka pitanja, uzorak te metode prikupljanja i analize podataka.

7.1 Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na namjernom uzorku od osamnaest odgajatelja jednog privatnog vrtića Primorsko-goranske županije. Svi zaposlenici rade u istom vrtiću no u različitim objektima. Radi se o osobama ženskog spola s različitom duljinom radnog staža i različitom visinom stručne spreme- U Tablici 3 nalaze se socio-demografski podaci sudionika.

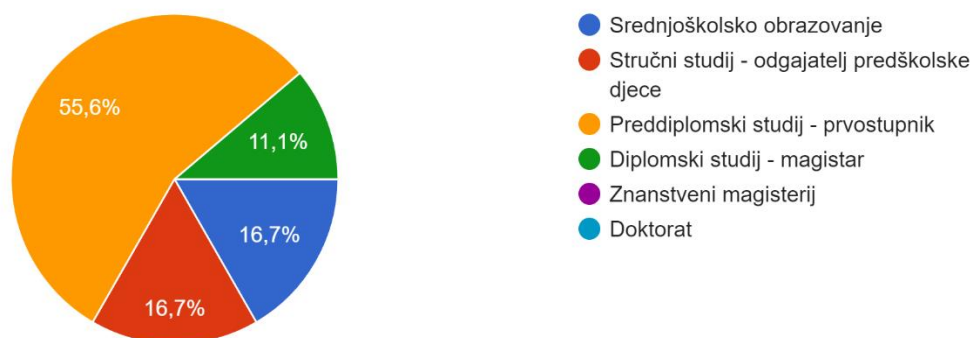
Tablica 3: Socio-demografski podaci sudionika

Šifra	Spol	Dob	Radni staž	Uzrast djece s kojom radi (u godinama)	Razina formalnog obrazovanja
Sudionik 1	Ž	27	4	2-7	VŠS
Sudionik 2	Ž	24	2	2-6	VŠS
Sudionik 3	Ž	57	28	4-7	SS
Sudionik 4	Ž	52	29	4-7	SS
Sudionik 5	Ž	43	15	2-4	SS
Sudionik 6	Ž	23	1,5	2-5	VŠS
Sudionik 7	Ž	27	5	1-3	SS
Sudionik 8	Ž	24	1,8	2-4	VŠS
Sudionik 9	Ž	51	15	4-7	VSS
Sudionik 10	Ž	26	4,5	3-7	SS
Sudionik 11	Ž	34	7	3-7	VŠS
Sudionik 12	Ž	26	2	2-7	SS
Sudionik 13	Ž	24	1,5	1-3	VŠS
Sudionik 14	Ž	36	14	2-4	VŠS
Sudionik 15	Ž	24	2	5-7	VŠS
Sudionik 16	Ž	31	4	3-6	VŠS
Sudionik 17	Ž	49	0	3-7	VSS
Sudionik 18	Ž	31	5	2-7	VŠS

Grafikon 1: Razina obrazovanja ispitanika

Koja je najviše razina formalnog obrazovanja koju ste postigli?

18 odgovora

Iz grafikona je vidljiva najveća zastupljenost sudionika sa završenim preddiplomskim studijem ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (55.6%). Najmanje zastupljeni sudionici su oni sa završenom diplomskom razinom studija (11.1%). Niti jedan sudionik nema završen znanstveni magisterij ili doktorat.

7.2 Metode i tehnike prikupljanja podataka

Postupak prikupljanja podataka istraživanja započeo je dobivanjem potvrde o istraživanju za potrebe izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci koja je potom emailom dostavljena ravnatelju/ici odgojno-obrazovne ustanove u kojoj se planiralo provesti istraživanje. Uzorak istraživanja je namjerni uzorak (N=18) odgajatelja te se pokušao dobiti pristanak za njihovo sudjelovanje u istraživanju. Istraživanje se provodilo preko google formsa. Sudionicima je dodijeljen pseudonim te su obaviješteni o potpunoj anonimnosti. Štoviše, osigurano je da se objavljeni dijelovi eseja ni na koji način ne mogu povezati s njihovim imenom. Istraživanje se u potpunosti provodilo u skladu s moralnim i etičkim načelima.

U ovom radu korišten je kvalitativni pristup istraživanju, odnosno metoda reflektivnih eseja. Sudionici su odgovarali na tri pitanja otvorenog tipa te su na početku bile napisane konkretne upute. Metoda reflektivnih eseja omogućava detaljniju percepciju istraživačkog fenomena uz pomoć pitanja otvorenog tipa koja ne ograničavaju, već potiču na dublja promišljanja, iznošenje osobnih stavova te prikazuju implicitnu pedagogiju sudionika.

Istraživanje je provedeno u lipnju 2024. godine. Sudionici su svoje refleksivne eseje pisali online putem google forms-a.

7.3 Metode analize podataka

Analiza podataka u kvalitativnim istraživanjima uključuje pomno, detaljno i sistematično ispitivanje i interpretaciju pojedinih dijelova materijala s namjerom identificiranja obrasca, tema, mišljenja i uvjerenja. Ona se odnosi na operaciju kodiranja i proces interpretiranja podataka (Koller-Trbović i Žižak, 2008: 166):

„1. korak: podcrtavanje značajnih izjava, rečenica, dijelova teksta (jedinice kodiranja – izvorni tekst)

2. korak: kodovi prvog reda (otvoreno kodiranje) (ključne riječi - sažimanje)

3. korak: kodovi drugog reda (relevantni pojmovi) (dimenzije - apstrahiranje)

4. korak: grupiranje kodova drugog reda (kategorije - klasificiranje)

5. korak: teme, odnosno područja (područja – tematiziranje)“.

Analizi podataka dobivenih kvalitativnom metodom refleksivnih eseja prethodi prepisivanje/transkribiranje istih. Transkripti eseja najprije su se pomno nekoliko puta čitali kako bi se istraživačica upoznala s tekstom. Nakon upoznavanja s tekstom istraživačica je u više navrata čitala tekst i tada podcrtavala značajne riječi, izjave, rečenice, dijelove teksta, odnosno određivala je jedinice kodiranja. Uslijedilo je kodiranje parafraziranih jedinica pri čemu se one sažimaju, odnosno sumiraju. Kodiranje predstavlja interpretaciju podataka pri čemu je riječ o kratkoj frazi ili riječi koja simbolički pripisuje sumativnu bit podataka. Nakon stvaranja kodova prvog reda, slijede kodovi drugog reda, odnosno apstrahiranje što posljedično dovodi do njihova grupiranja, odnosno klasificiranja. Navedene se kategorije formiraju u teme, odnosno područja što se naziva tematiziranje (Koller-Trbović i Žižak, 2008). Drugim riječima, analiza podataka prikupljenih kvalitativnim istraživanjem uključuje organizaciju podataka za analizu, kodiranje prikupljenih podataka te potonje traženje obrazaca u podatcima uz analizu podataka i prikaz rezultata (Mac Naughton i Hughes, 2008). Rezultati su se analizirali prema unaprijed definiranim tematskim kategorijama koje ujedno proizlaze iz istraživačkih pitanja.

8. REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati istraživanja podijelit će se u tri poglavlja shodno istraživačkim pitanjima:

- 1) *Biste li promijenili svoje zanimanje, ako bi Vam se pružila prilika? Molimo, obrazložite što detaljnije svoj odgovor.*
- 2) *Biste li podržali svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv? Molimo, obrazložite što detaljnije svoj odgovor.*
- 3) *Navedite potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete Vašega profesionalnog rada i Vaše prijedloge za poboljšanje prakse.*

Tematskom analizom prikupljenih podataka proizlaze dobiveni rezultati koji će biti prikazani u sljedećim poglavljima (Koller-Trbović i Žižak, 2008). Kodirane tematske cjeline i podteme prikazane su u Tablici broj 4.

Tablica 4: Odgajatelji o aktualnom stanju i perspektivama unapređenja prakse – tematske cjeline i podteme

Promjena zanimanja *Biste li promijenili svoje zanimanje, ako bi Vam se pružila prilika?*

NE

Volim svoje zanimanje no potrebne su promjene u sustavu

Vrlo ispunjujuć posao i pun ljubavi

Radim ovaj posao prvenstveno iz ljubavi i zato što me ispunjava, a smatram da je to najbitnije

Želim biti osoba koja će pozitivno utjecati na djetetov život i daljnje obrazovanje s obzirom da su rane godine života najvažnije u odrastanju.

Volim rad s djecom, ispunjava me i dozvoljava slobodu u izražavanju kreativnosti, volim dječju toplinu i jednostavnost

Predivno je gledati kako utječeš na tako malu djecu te kako ona svakodnevno rastu, uče i razvijaju se.

Mi kao odgajatelji imamo stvarno snažan utjecaj na djecu rane dobi i njihov budući život i razvoj.

Ovo je jednostavno poziv, a ne posao te svi koji ga rade znaju kakav je to osjećaj.

DA

Prevelika odgovornost, angažiranje i zanimanje izvan posrednog rada s djecom

Dodatni poslovi koji nisu u opisu posla odgajatelja

Nemogućnost posvete svakom djetetu ponaosob

Nedostatak podrške od strane kolega

Ugrožena sigurnost djece

Neadekvatna plaća

Druga zanimanja su bolje plaćena uz puno manju odgovornost

Zdravstveni problemi

Zasićenje poslom

Velik broj djece na jednog odgajatelja i nemogućnostposvećivanja svakom djetetu

Loša organizacija odgojno-obrazovnog sustava (broj djece)

Potplaćenost

2. Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv / Biste li podržali svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv?

DA /Prednosti

Utjecaj koji imaš na velik broj generacija kroz poziv odgajatelja je ogroman.

Ukazala bi na loše i dobre strane ovog poziva

Posao i poziv koji je vrlo ispunjujuć

Kontinuirano napredovanje, mogućnost edukacija, rad na sebi, radno vrijeme, slobodni vikendi, mogućnost kreativnog izražavanja

Odgajateljski poziv - blagoslov

Sami studij omogućuje toj osobi da se izgradi u mnogim područjima i napreduje u smislu cjeloživotnog obrazovanja

S obzirom da je dječak, odmah u startu mislim da bi bilo super da odabere to zanimanje.

Ako bi se moje dijete pronašlo u poslu gdje se odgaja, uči i voli djecu svakako bi stala uz tu odluku

Rad sa djecom profesija u kojoj se utječe na djetetovu kvalitetu života i stoga je jako važna u odgojno-obrazovnom sustavu

Volim svoje zanimanje i ispunjava me te smatram da bi jednako tako ispunjavalo i moje dijete

Posao odgajatelja je predivan posao te ako voli rad s djecom i ako voli djecu zasigurno neće pogriješiti

Ako se odluči za odgajateljski poziv i posao srce će mu svakoga dana biti ispunjeno te će cjeloživotno učiti i rasti s djecom.

NE - Izazovi

Necijenjeno zanimanje
Loši interpersonalni odnosi
Fizička i emocionalna iscrpljenost
Niska naknada
Prevelika odgovornost
Nedostatak refleksije
Nesklad teorije i prakse
Loša organizacija posla
Stres
Velik broj djece na jednog odgajatelja i nemogućnost posvećivanja svakom djetetu
Loša organizacija odgojno-obrazovnog sustava (broj djece
Potplaćenost

3. Potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete profesionalnog rada

Smanjenje broja djece po skupinama
Prilagođenije prostorije za rad s djecom
Djelovanje 2 odgajatelja po smjeni
Bolja povezanost i suradnja sa stručnim timom
Refleksije na razini vrtića
Sudjelovanje u Erasmus projektima
Korištenje godišnjeg odmora tijekom pedagoške godine, a ne samo po ljetnim mjesecima
Bolje plaće
Promjena pedagoške dokumentacije
Oštrije kazne za nepoštivanje zakona
Veća kvadratura prostora
Asistenti djeci s teškoćama u razvoju
Kontinuirani profesionalni razvoj
Suvremeni oblici stručnog usavršavanja
Smanjenje dodatnih poslova (koji nisu posao odgajatelja)
Pomoć u komunikaciji s roditeljima
Ponovno uređenje Državnog pedagoškog standarda
Odgajatelj treba isključivo provoditi odgojno-obrazovni rad s djecom
Omogućiti rad isključivo odgajateljima s završenim obrazovanjem (bez nestručnih zamjena)
Drugačiji obračun putnih troškova (zbog čestih vraćanja u vrtić zbog sastanaka, radionica i sl.)
Obavezni sistematski pregledi
Beneficirani radni staž
Unaprjeđenje procesa praćenja i vrednovanja ustanove
Godišnji plan i program za svaki objekt
Psihološka podrška odgajateljima
Mentorstvo

8.1 Promjena odgajateljskog zanimanja ako bi se pružila prilika

Sudionici istraživanja izrazili su mišljenje o svojem zanimanju i mogućoj promjeni zanimanja ako bi im se pružila prilika. Neki sudionici spremni su odmah promijeniti svoje zanimanje (N=7), a drugi vjeruju da će se situacija u praksi promijeniti te da će moći ostati raditi ono što vole do kraja radnog vijeka (N=11).

Ne bi promjenila zanimanje, ali..

Promjenila bih sustav u kojem radimo kako bi naše zanimanje bilo još privlačnije i cjenjenije u društvu, ali i plaćenije. (Sudionik 1)

Voljela bi da se promjene uvjeti rada te da odgajatelj ima više vremena za rad s djecom. Odgajatelji su danas jako opterećeni dodatnim poslovima te se često posvećuju najmanje djeci. U puno situacija je ugrožena sigurnost i dobrobit djece upravo zbog previše obaveza i prevelikog broja djece. (Sudionik 3)

Voljela bi da se promjene uvjeti rada te da se poboljša kvaliteta rada. Ovaj posao je poziv no trebali bi se poboljšati uvjeti rada kako se ne bi narušavalo dostojanstvo čovjeka. (Sudionik 4)

...trebaju se poboljšati uvjeti rada kako bi mladi ljudi koji se odluče za ovo zanimanje mogli to osjetiti. Često se zaborave sve dobre strane ovog zanimanja upravo zato što je sve više i više negativnih aspekata. Iskreno se nadam da će se uvjeti rada poboljšati te da će se u budućnosti više mladih ljudi odlučivati za ovaj posao. (Sudionik 6)

Ako s godinama dođe do zasićenja zasigurno bi promjenila no u ovom trenutku ne bi. (Sudionik 7)

...kada bi mi se pružila prilika da radim s djecom rane i predškolske dobi u nekom drugom okruženju s jednakim ili boljim uvjetima rada, da ne bi previše razmišljala. (Sudionik 8)

...isključivo ako bi mi se pružila prilika za napredovanjem i nastavkom studiranja, ali u srodnim strukama (npr. pedagog, edukacijski rehabilitator i sl.). (Sudionik 10)

...postoji mogućnost da bi promijenila svoje zanimanje kada bi me situacija na to primorala, nekakvi životni uvjeti, odgovornost prema djetetu... Kada bi se tim drugim zanimanjem otvorila šansa za bolji, sretniji i (mogu reći) lakši život, svakako bi ga promijenila iako mi to ne bi bilo nimalo lagano. (Sudionik 11)

Promjenila bi zanimanje jer...

Zadaci su odgajatelja i neke stvari koje zapravo uopće ne bi trebale biti; neki poslovi koji se rade usputno od pospremanja vrtića i čišćenja do brige o samom objektu, te forsiranja fotografiranja djece, a i svakog djeteta posebno u svakoj prilici- odnosno informiranje roditelja o svemu što se radi, način na koji se radi i kada se radi. (Sudionik 2)

...smatram da nije adekvatno plaćen te da nosimo previše odgovornosti. Posao je vrlo težak te često necjenjen i omalovažavan od strane društva. Smatram da su druga zanimanja puno bolje plaćena i cijenjena, a da nose manje odgovornosti. (Sudionik 5)

Smatram da je zdravo svakih desetak godina promijeniti zanimanje, prema osobnim sklonostim i interesima. Ovo je izrazito stresan posao, zahtjevan, traži kompletnu predanost i dobro mentalno i fizičko zdravlje. I jedno i drugo se proporcionalno godinama staža sve više narušava. Žene, uglavnom se radi o njima, jer ovo zanimanje kod nas nije potaklo isti interes kod muškaraca, oboljevaju ili im zdravlje postaje narušeno s godinama. Česte rehabilitacije zbog bolova u kičmi i zglobovima, problemi sa štitnom žljezdom, nekako su najčešći. (Sudionik 9)

Smatram da bi zbog boljitka u budućnosti sigurno mijenjala svoje zanimanje. Iako posao donosi neke od benefita poput slobodnih vikenda, skraćenog neposrednog radnog vremena, nepresušne kreativnosti te zadnje ali najbitnije rada s djecom, postoje mnogi negativni aspekti rada u vrtiću. Smatram da je to posao koji s jednakim elanom i požrtvovnošću osoba ne može raditi do kraja radnog vijeka. Također, neutješno je vidjeti kako je sama struka necijenjena, podplaćena i degradirana. Nešto sto će sigurno utjecati na mijenjanje struke je i plaća. Nažalost, razmišljanje i razvijanje privatnog i poslovnog puta je podosta ograničeno s plaćom koja je ispodprosiječna. (Sudionik 15)

...je posao jako težak i psihički i fizički te je osoba pod konstantnim pritiskom i velikom odgovornosti. Također, navela bi konstantno oboljevanje zbog rada s malom djecom koja su često bolesna. Bolovanja su vrlo česta te se tada odgajatelji najviše istroše.. kada trebaju raditi dvije smjene. (Sudionik 18)

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja može se primijetiti kako odgajatelji izuzetno vole rad s djecom no uvjeti rada narušavaju njihovo zadovoljstvo i samu kvalitetu njihova rada. Oni odgajatelji koji žele promijeniti zanimanje uglavnom žele navedeno jer su svjesni da ne mogu pružiti djeci adekvatni odgoj i obrazovanje. Također, navode da bi napustili svoj posao

zbog neadekvatne plaće te brojnih zdravstvenih problema koji dolaze s godinama zbog kojih ne mogu obavljati posao jednakim intenzitetom do kraja radnog vijeka. Većina ih navodi da želi ostati u struci te se nadaju promjenama u sustavu cjelokupnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Odgajatelje najviše opterećuju dodatni poslovi zbog kojih se ne mogu posvetiti djeci te izazovi u radu koji svakodnevno narušavaju fizičko zdravlje. Odgajatelji navode kako bi mijenjali svoje zanimanje ako bi im se pružila prilika za drugi posao koji je bolje cijenjen i plaćen.

Tablica 5. Isječak iz tematske analize prikupljenih podataka

Izjava	Ključne riječi	Dimenzije	Kategorije	Područje
<p><i>Nebi promjenila svoje zanimanje. Voljela bi da se promjene uvjeti rada te da odgajatelj ima više vremena za rad s djecom. Odgajatelji su danas jako opterećeni dodatnim poslovima te se često posvećuju najmanje djeci. U puno situacija je ugrožena sigurnost i dobrobit djece upravo zbog previše obaveza i prevelikog broja djece. (Sudionik 3)</i></p>	Uvjeti rada	Radni uvjeti odgajatelja	Doživljaj odgajatelja o stanju u praksi	Promjena odgajateljskog zanimanja ako bi se pružila prilika
	Dodatni poslovi			
	Sigurnost i dobrobit djece	Pružanje sigurnosti i osiguravanje dobrobiti		
Preveliki broj djece	Narušeni uvjeti rada			
<p><i>Da promjenila bi svoj posao jer smatram da nije adekvatno plaćen te da nosimo previše odgovornosti. Posao je vrlo težak te često necjenjen i omalovažavan od strane društva. Smatram da su druga zanimanja puno bolje plaćena i cijenjena, a da nose manje odgovornosti. (Sudionik 5)</i></p>	Neadekvatna plaća	Narušeni uvjeti rada		
	Velika odgovornost	Visoka razina odgovornosti odgajatelja		
	Podcjenjen posao			
<p><i>Ne bi promjenila svoje zanimanje jer volim rad s djecom. Taj posao je nešto što me ispunjava i pruža mi toplinu. Smatram da je ovo jedno zanimanje koje ako voliš ostaneš zauvijek raditi isto. Nijedan drugi posao mi nije privlačan niti vidim sebe da radim neki drugi posao. Ovo je jednostavno poziv, a ne posao te svi koji ga rade znaju kakav je to osjećaj. (Sudionik 17)</i></p>	Toplina	Zadovoljstvo poslom	Doživljaj odgajatelja o svom poslu	
	Ispunjenje			
	Poziv			

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja vidljivo je da bi neki odgajatelji odmah promijenili svoje zanimanje, a neki ne bi. Oni koji ne bi promijenili svoje zanimanje i dalje navode koje su promjene nužne u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Većina navodi da

bi ostala u svojoj profesiji no da je nužno uvesti promjene u svakodnevni rad. Odgajatelji ističu dodatne poslove, brojne obaveze, mnogobrojnost djece te brojne druge faktore koji utječu na njihovo zadovoljstvo poslom. Neki odgajatelji ističu kako je ovo zanimanje poziv te da se ne mogu zamisliti da rade ijedan drugi posao.

8.2 Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv

Sudionici istraživanja približno isto razmišljaju o podržavanju djeteta u njegovoj odluci za odgajateljski poziv no mišljenja su ipak podijeljena. Uglavnom navode ljubav prema djeci no ističu i negativne aspekte rada odgajatelja s kojima bi upoznali svoje dijete ako bi se odlučilo na odgajateljski poziv.

Podržala bi svoje dijete (N=14) u odluci za odgajateljski poziv jer..

Utjecaj koji imaš na velik broj generacija kroz poziv odgajatelja je ogroman.. smatram da jedino odgajatelji koji su svjesni svog poziva i djelovanja mogu činiti promjene i biti zadovoljni. Osjećaj mirnoće i čistoće na kraju dana da prije svega radiš dobra djela, pomažeš, uzdižeš i podržavaš djecu, ali i roditelje je predivan. I takvo je naše zanimanje - predivno! A takav osjećaj ispunjenosti želim i svom djetetu tako da bih ga podržala u odluci za odgajateljski poziv. (Sudionik 1)

...je ovaj posao vrlo ispunjujuć te se nadam da će s godinama postati više cijenjen te da će postati jasno da se treba puno uložiti u djecu rane dobi jer su ona budućnost države i svijeta. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje je prva i najvažnija stepenica u životu svakog pojedinca. (Sudionik 6)

Kao prednosti ovog posla svakako smatram rad s djecom, to je uvijek nadahnjujuće, prednost je i kontinuirano napredovanje, mogućnost edukacija, rad na sebi, radno vrijeme, slobodne vikende, mogućnost kreativnog izražavanja. (Sudionik 9)

Smatram da je odgajateljski poziv blagoslov. Osobe koje se odluče za taj posao uglavnom su plemenite i "dobroga srca", a sami studij omogućuje toj osobi da se izgradi u mnogim područjima i napreduje u smislu cjeloživotnog obrazovanja. (Sudionik 10)

Smatram da je rad sa djecom profesija u kojoj se utječe na djetetovu kvalitetu života i stoga je jako važna u odgojno-obrazovnom sustavu. Iako je zanimanje podcijenjeno i malo plaćeno smatram da bi se moje dijete u ovoj profesiji cjeloživotno obrazovalo i učilo zajedno sa djecom. (Sudionik 13)

Volim svoje zanimanje i ispunjava me te smatram da bi jednako tako ispunjavalo i moje dijete. Nema ništa loše u ovom pozivu onome tko ga radi iz srca. (Sudionik 14)

Posao odgajatelja je predivan posao te ako voli rad s djecom i ako voli djecu zasigurno neće pogriješiti. U budućnosti će vjerujem i uvjeti za rad odgajatelja biti bolji te će se rani odgoj i obrazovanje početi više cijeniti. (Sudionik 16)

Ne bi podržala svoje dijete (N=4) u odluci za odgajateljski poziv jer/zbog..

Ne želim jednog dana svome djetetu dolaziti kući fizički i emocionalno iscrpljena, a u isto vrijeme znajući da ne mogu vlastitom djetetu priuštiti mnogo, što u emocionalnom i socijalnom aspektu, tako i u financijskom. (Sudionik 2)

...mislím da nije adekvatno plaćen. Odgajatelji su prepuni obaveza i odgovornosti, a njihovo zanimanje nije cijenjeno u društvu. (Sudionik 4)

...prevelikog broja djece u grupama. Odgajatelj se ne može posvetiti djeci već mora isključivo brinuti o sigurnosti. Vrlo su česte promjene u radu zbog bolovanja i otkaza što dovodi do velike količine stresa i nervoze. Posao nije dovoljno plaćen te zanimanje nije cijenjeno. (Sudionik 5)

Mislím da su drugi poslovi puno više cijenjeni u društvu te da će uz neko drugo zanimanje imati puno kvalitetniji život. Prije su odgajatelji bili puno više cijenjeni te je njihov rad bio važan. Danas su odgajatelji podcijenjeni te se naš posao smatra isključivo čuvanjem djece. Prikazala bi svom djetetu sve dobre i loše strane ovog posla no usmjerila bi ga ka nečem drugom. Ovo je jako lijep poziv i posao no uništava čovjekovo dostojanstvo obzirom na godine fakulteta i ulaganja. Plaće nisu dovoljne za današnji život. Treba misliti na budućnost jer se nikada ne zna što život nosi. (Sudionik 18)

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja vidljivo je da odgajatelji svoj posao smatraju pozivom te da ga obavljaju sa srcem. Smatraju da je njihova uloga i odgovornost velika te da imaju velik utjecaj na velik broj generacija. Neki sudionici navode da je odgajateljski posao predivno zanimanje te da bi rado podržali djecu u odluci za odgajateljski poziv. Navode da je posao ispunjujuć no da njihova djeca trebaju biti svjesna odgovornosti te realnog stanja u praksi. Neki sudionici ne bi podržali dijete u odluci za odgajateljski poziv

te navode negativne strane ovog zanimanja. Ističu kako je odgajateljski posao podcijenjen, potplaćen te je nemoguće raditi ovaj posao tijekom cijelog radnog vijeka istim intenzitetom. Odgajatelji također navode veliki nesklad teorije i prakse te da odgajateljski posao nije sličan onome što se uči na fakultetu.

Izjava	Ključne riječi	Dimenzije	Kategorije	Područje
<p><i>Ne bi podržala svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv jer mislim da nije adekvatno plaćen. Odgajatelji su prepuni obaveza i odgovornosti, a njihovo zanimanje nije cijenjeno u društvu. (Sudionik 4)</i></p>	Odgajatelj	Narušeni uvjeti rada	Doživljaj odgajatelja o svojoj profesiji	Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv
	Neadekvatna plaća			
	Odgovornost			
<p><i>Ne bi podržala svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv zbog prevelikog broja djece u grupama. Odgajatelj se ne može posvetiti djeci već mora isključivo brinuti o sigurnosti. Vrlo su česte promjene u radu zbog bolovanja i otkaza što dovodi do velike količine stresa i nervoze. Posao nije dovoljno plaćen te zanimanje nije cijenjeno. (Sudionik 5)</i></p>	Podcjenjeno zanimanje	Narušeni uvjeti rada	Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv	
	Odgajatelj			
	Velik broj djece	Posvećenost djetetu		
	Posvećenost djeci	Pružanje sigurnosti		
	Sigurnost	Fizičko zdravlje odgajatelja		
	Bolovanja	Narušeni uvjeti rada		
	Stres			
<p><i>Da. Smatram da je odgajateljski poziv blagoslov. Osobe koje se odluče za taj posao uglavnom su plemenite i "dobroga srca", a sami studij omogućuje toj osobi da se izgradi u mnogim područjima i napreduje u smislu cjeloživotnog obrazovanja. (Sudionik 10)</i></p>	Neadekvatna plaća	Zadovoljstvo poslom	Podržavanje djeteta u odluci za odgajateljski poziv	
	Podcjenjeno zanimanje			
	Odgajateljski poziv	Profesionalni razvoj		
	Blagoslov			
	Napredovanje			
Cjeloživotno obrazovanje				

Tablica 6: Isječak iz tematske analize prikupljenih podataka

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja odgajatelji ne bi podržali svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv zbog neadekvatne plaće za odgovornost koju zanimanje nosi. Također, navode mnogobrojnost djece u skupinama uz koju se odgajatelj ne može posvetiti niti pružiti sigurnost svakom djetetu u svakom trenutku. Nadalje, odgajatelji navode bolovanja koja iscrpljuju druge odgajatelje te dovodi do velike količine stresa i nervoze u radu. Odgajatelji koji bi podržali svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv navode mogućnost cjeloživotnog obrazovanja i napredovanja. Također, ističu kako je odgajateljski poziv blagoslov te da sami studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja omogućuje osobi da se izgradi u mnogim područjima.

8.3 Potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete profesionalnog rada

Sudionici istraživanja približno isto razmišljaju te navode slične probleme. Najčešće ističu prevelik broj djece u skupinama, premale kvadrature prostora, nedostatak stručnog tima, nedostatak refleksija unutar tima, potrebna prisutnost dva odgajatelja tijekom cijelog dana.

Promjene koje su potrebne u svakodnevnoj praksi..

-smanjenje broja djece u grupama

-prilagođenije prostorije za rad s djecom (bolja povezanost prostorija, npr. sanitarnog čvora sa sobom)

-djelovanje dva odgajatelja po smjeni, odnosno 4 po odgojno-obrazovnoj skupini (veća mogućnost rada 1 na 1 sa djecom, bolja preglednost i kraće vrijeme za reagiranje u skupini, ali i više glava bolje misli te bi se količina posla bolje rasporedila)

-bolja povezanost i suradnja sa stručnim suradnicima, prostor za izradu poticaja u sklopu vrtića (kao neki radni prostor)

-refleksije na razini vrtića, sudjelovanje u erasmus projektima

-korištenje godišnjeg odmora tijekom pedagoške godine, a ne samo po ljetnim mjesecima radi sagorijevanja odgajatelja. (Sudionik 1)

Potrebno je i povećati kadar. Za kvalitetan rad i za DOBROBIT DJECE bilo bi potrebno imati minimalno 2 odgajatelja u svakom trenutku po jednoj skupini. Odgajatelji u većini slučajeva moraju improvizirati i "multitaskati" kako bi uspjeli zadovoljiti određene potrebe

djece, a istovremeno se nadajući da se u tom trenutku kada on nema potrebnu kontrolu nad skupinom, neće ništa loše dogoditi. (Sudionik 2)

Potrebne promjene kako bi se povećala kvaliteta rada je svakako smanjiti broj djece u skupinama. Skupine su pretrpane djecom te se odgajatelj ne može posvetiti svakom djetetu individualno. Također, veliki je problem nedostatak stručnog tima koji bi pomogao odgajateljima, djeci s posebnim potrebama itd. (Sudionik 4)

Odgajatelji trebaju svakodnevno istraživati vlastitu praksu te na osnovu nje graditi svoju teoriju. Vrtić je dužan omogućiti odgajateljima profesionalna usavršavanja koja bi doprinijela svakodnevnom poboljšanju njihove prakse. Nadalje, odgajatelji su jako opterećeni dodatnim poslovima primjerice facebook i viber grupe, konstantno fotografiranje djece i slično te se ne mogu u potpunosti posvetiti isključivo radu s djecom. Smatram da sve navedeno negativno utječe na kvalitetu odgajatelja, kvalitetu prakse te kvalitetu cjelokupne ustanove. (Sudionik 6)

...Kako bi praksa bila kvalitetnija potrebno je unijeti veliki broj promjena:

Ponovno uređenje državnog pedagoškog standarda te se dječji vrtići trebaju pridržavati istog

Uređenje plaća sukladno obavezama i odgovornosti

Podrška i pomoć u svakodnevnom radu s djecom posebice pomoć odgajateljima koji u skupinama imaju djecu s teškoćama u razvoju

Pomoć u komunikaciji s roditeljima... (Sudionik 7)

Prvo što mi pada na pamet napisati je da se napiše zakonski dokument, a onda se sjetim da ih postoji brdo i da se niti jedan ne poštuje tako da od nekakvih zakonskih odrednica neće biti ništa, čak i kad se one donesu jer vrtići i dalje posluju kako žele, tražeći rupe u zakonu, a i stvarajući vlastite. Tako da mogu pisati jedino o ružičastom svijetu i uvjetima koje vjerovatno za svog života neću dočekati, a to bi bili:

-poštivanje broja djece na broj odgajatelja,

-rad 2 odgajatelja u smjeni (ne preklapanje pola sata, već svih 5,5 neposrednih sati rada s kolegicom)

-isključivo odgojno-obrazovni rad s djecom (npr. obroci, pelene, kreveti, papirologija i sl. druga osoba zadužena)

-bolji ugled u društvu

-bolja zaštićenost

-godišnji odmor tijekom cijele godine (ne samo u ljetnim mjesecima i 2 tjedna božićnih i novogodišnjih praznika)

-isključivo odgajatelji s završenim obrazovanjem u praksi (bez nestručnih zamjena)

-plaća izjednačena s učiteljima, logpedima, psiholozima i pedagogima koji rade s djecom rane i predškolske dobi

-drugačiji obračun putnih troškova (zbog čestih vraćanja u vrtić zbog sastanaka, radionica i sl.)

-obavezni sistematski pregledi

-beneficirani radni staž (Sudionik 8)

Kvalitetna suradnja i podrška od strane stručnog tima. Nove ideje, nove mogućnosti, dosljednost. (Sudionik 9)

Smatram da bi se trebao unaprijediti proces praćenja i vrednovanja ustanove, djelatnika, odgojno-obrazovnog rada i ostaloga. Također smatram da bi se trebalo na početku svake pedagoške godine osmisliti godišnji plan i program za svaki objekt, koji bi odgajateljima olakšao odgojno-obrazovni rad te bi za odgajatelja bilo puno jasnije što se od njega očekuje u radu kroz godinu. (Sudionik 10)

Treba mijenjati ono što se uči na fakultetu, tj pripremiti buduće odgajatelje na realnu sliku onoga što ih čeka, a ne ih trpati sa beskrajnom količinom teorije i slika u idealnim uvjetima. Osnažiti ih i puno više usavršavanja usmjeriti upravo prema tom osnaživanju odgajatelja, nešto tipa psihološka podrška. Jer dijete je centar svega, ali u idealnim uvjetima. A bez stabilnog odgajatelja nema ni kvalitetno odrađenog odgojno-obrazovnog rada. (Sudionik 11)

Potrebno je usuglasiti obaveze odgajatelja na razini svih objekata kako bi svaki odgajatelj jednako obavljao svoj rad u skupini i objektu u kojem se nalazi. (Sudionik 13)

Osim brojcanosti, smatram da su prostorni uvjeti važni za kvalitetu. Iako radimo u novouređenom objektu, raspored prostora nije najfunkcionalniji, veličina također nije najpristupačnija te ograničava ponudu materijala i centara u sbd-u. Također, prisutnost stručnih suradnika uvelike potpomaže kvaliteti rada. Kada bi svaki objekt, bio on gradski ili privatni imao vlastitog psihologa, logopeda i zdravstvenog radnika, rad odgajatelja bio bi baziran na ono primarno, a to je odgojno obrazovni rad. Trenutno odgajatelji bez stručnih suradnika u skupini rade dio posla za koji nisu dovoljno educirani niti plaćeni. (Sudionik 15)

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja vidljivo je nezadovoljstvo odgajatelja brojnim uvjetima u svakodnevnom radu. Sudionici ističu i ukazuju na brojne probleme u praksi. Smatraju da je potrebno uvesti brojne promjene u svakodnevnu praksu inače će nedostatak kadra biti još veći problem u budućnosti. Kao najveće nedostatke sudionici ističu nedostatak stručnog tima, prevelik broj djece u skupinama, previše dodatnih poslova koji nisu posao odgajatelja te nemogućnost posvete djeci. Također, navode se loši interpersonalni odnosi u kolektivu, nedostatak profesionalnih usavršavanja, nesklad teorije i prakse, česta bolovanja te nemogućnost korištenja godišnjeg odmora tijekom godine. Odgajatelji su često pod velikim stresom i pritiskom te nose veliku odgovornost. Neki sudionici navode važnost zdravog i zadovoljnog odgajatelja kako bi se djeci mogao osigurati kvalitetan odgoj i obrazovanje.

Tablica 7: Isječak iz tematske analize prikupljenih podataka

Izjava	Ključne riječi	Dimenzije	Kategorije	Područje
<p><i>Potrebne promjene kako bi se povećala kvaliteta rada je svakako smanjiti broj djece u skupinama. Skupine su pretrpane djecom te se odgajatelj ne može posvetiti svakom djetetu individualno. Također, veliki je problem nedostatak stručnog tima koji bi pomogao odgajateljima, djeci s posebnim potrebama itd. (Sudionik 4)</i></p>	Kvaliteta rada	Omogućavanje kvalitetnog odgoja i obrazovanja	Doživljaj odgajatelja o stanju u praksi	Potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete profesionalnog rada
	Mnogobrojnost djece	Nedostatak stručnog tima		
<p><i>Smatram da je preveliki obujam posla za 2 odgajatelja po grupi. Mislim da bi se to moglo regulirati uz zapošljavanje dodatnog osoblja. Također, smatram da bi plaće trebale biti veće obzirom na stupanj obrazovanja odgajatelja te na odgovornost ovog posla i svega što ide uz njega. (Sudionik 12)</i></p>	Obujam posla	Radni uvjeti		
	Plaća			
	Stupanj obrazovanja			
	Radna snaga	Visoka razina odgovornosti		
<p><i>Potrebne promjene u svakodnevnom radu su manji broj djece u skupinama. Kada bi broj djece u skupinama bio manji odgajatelj bi se mogao puno više posvetiti svakom djetetu ponaosob. Svako dijete je posebno te zaslužuje i traži pažnju i posvećenost odgajatelja. Odgajatelj se često ne stigne posvetiti u istoj mjeri svakom djetetu.</i></p>	Odgovornost	Cjeloživotno obrazovanje		
	Obrazovanje			
	Broj djece u skupinama	Mnogobrojnost djece i zadovoljenje potreba		
	Pažnja			
	Posvećenost			
	Stručni tim			

<p><i>Također, potrebno je osigurati svakoj ustanovi stručni tim koji će svakodnevno pomagati odgajateljima u radu. Odgajatelji nemaju znanja iz svih područja te im je potrebna pomoć i podrška stručnog tima. (Sudionik 16)</i></p>	<p>Podrška</p>			
---	----------------	--	--	--

Iz navedenih isječaka refleksivnih eseja vidljiva je frustracija odgajatelja zbog mnogobrojnih skupina te nemogućnosti posvete svakom djetetu. Odgajatelj ima veliku razinu odgovornosti za svoj rad no uvjeti u praksi mu ne omogućavaju kvalitetno obavljanje posla. Odgajatelji ističu kako je nužno unijeti mnogobrojne promjene u praksu kako bi se mogao pružiti kvalitetan odgoj i obrazovanje. Odgajatelji ističu otežane uvjete rada zbog mnogobrojnosti djece, djece s posebnim potrebama koje nemaju asistenta te zbog nedostatka stručnog tima. Odgajatelji smatraju kako im je nužna pomoć i podrška stručnog tima u svakodnevnom radu. Također, odgajatelji ističu nezadovoljstvo plaćom s obzirom na stupanj obrazovanja te bi zasigurno bili više motivirani kada bi njihovo zanimanje bilo cjenjenije.

9. ZAKLJUČAK

Cilj je ovog rada bio je dati teorijski pregled recentnih teorijskih i empirijskih radova te istražiti viđenje i doživljaj prakse iz perspektive odgajatelja, vezano uz radno mjesto, područja rada, zadovoljstvo i nezadovoljstvo praksom te prijedloge za poboljšanje prakse odnosno moguće promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete njihova profesionalnog djelovanja. Primijenjen je kvalitativni istraživački pristup primjenom metode refleksivnog eseja na uzorku (N=18) odgajateljica jednog privatnog vrtića u Primorsko-goranskoj županiji koji omogućuje stjecanje dubljeg uvida u ovu tematiku iz njihove perspektive.

Odgajatelji su u refleksivnom eseju opisivali što misle o promjeni svog zanimanja ako bi im se pružila prilika. Izrazili su vlastito mišljenje o podržavanju svog djeteta u odluci za odgajateljski poziv te su iznijeli koje su potrebne promjene u svakodnevnoj praksi rada koje bi doprinijele kvaliteti njihova profesionalnog djelovanja.

Razvidno je da odgajatelji vole svoj posao te da isti smatraju pozivom. Odgovori su podijeljeni no odgajatelji u svojim odgovorima ističu u velikoj mjeri želju za promjenom svojega zanimanja ako bi im se pružila prilika jer smatraju kako zbog narušenih uvjeta rada ne mogu pružiti djeci kvalitetan odgoj i obrazovanje. Narušeni uvjeti koje navode su nemogućnost individualne posvete djetetu zbog prevelikog broja djece u skupini te zbog obavljanja brojnih zadataka koji nisu posao odgajatelja. Odgajatelji navode da je zbog prethodno navedenog u puno situacija narušena sigurnost i dobrobit djece. Također, odgajatelji navode brojne izazove i dugoročne posljedice ovog zanimanja koji utječu na kvalitetu života odgajatelja. Vidljivo je da odgajatelji koji su tek započeli s karijerom imaju pozitivnije stavove i nadaju se promjenama, međutim već u ranoj fazi svojega profesionalnog razvoja postaju svjesni problema i izazova ove struke. U odgovorima se može uočiti zabrinutost jer žele ostati u ovoj profesiji zbog ljubavi i zadovoljstva koje im ono pruža, ali s druge strane svjesni su dugoročnih posljedica naročito onih koje narušavaju njihovo zdravlje. Određen broj sudionika smatra kako bi promijenili svoje zanimanje, ali i ističu kako bi i dalje ostali u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja jer su svjesni svoje važnosti i uloge u društvu.

Uočeno je da bi većina sudionika podržala svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv. Većina sudionika izjasnila se da voli svoj posao te da je inspirativan i izazovan no kada

dolazi u pitanje budućnost njihova djeteta mišljenja su podijeljena. Također većina sudionika istraživanja iskazuje veliku ljubav prema odgajateljskoj profesiji, smatraju da bi njihovo dijete jednako tako bilo sretno i ispunjeno te da bi cjeloživotno učilo s djecom ako se odluči za odgajateljski poziv. Ispitanici u svojim odgovorima uglavnom iznose i pozitivne i negativne aspekte ovog poziva. U svojim odgovorima ističu da bi svakako svom djetetu ukazali na dobre i loše strane ovog posla te da u praksi nije sve crno i bijelo kao što se navodi u teoriji.

Odgajatelji uočavaju brojne potrebne promjene u svakodnevnoj praksi koje bi pridonijele povećanju kvalitete njihova profesionalnog rada i iznose prijedloge za poboljšanje prakse. Odgajatelji pretežito navode da je najveći izazov velik broj djece u skupinama i male kvadrature prostora. Također, odgajatelji navode nedostatak stručnog usavršavanja, nerazumijevanje kolega, nisku naknadu, prevelik obujam posla, nedostatak stručnog tima te brojne druge čimbenike koji narušavaju njihovo zadovoljstvo poslom. Ispitanici uglavnom navode iste probleme i izazove s kojima se susreću u svakodnevnom radu.

Istraživanje jasno pokazuje kako su odgajatelji izrazito svjesni važnosti svoje profesionalne uloge te iskazuju veliku ljubav prema odgajateljskom pozivu. Većina odgajatelja želi raditi svoj posao, međutim osjetno je njihovo veliko nezadovoljstvo i frustracija zbog nedostatnih financijskih prihoda, organizacijskih uvjeta i podcijenjenosti profesije u društvu. Sve navedeno utječe na njihovo zadovoljstvo poslom koje uvelike određuje kvalitetu njihova profesionalnog djelovanja. U prva dva pitanja, većina sudionika istraživanja ne bi promijenila svoje zanimanje te bi podržala svoje dijete u odluci za odgajateljski poziv. U trećem pitanju gotovo svi sudionici navode iste odgovore. Svi odgajatelji navode iste prijedloge za unapređenje prakse koji bi znatno poboljšali kvalitetu njihova rada i samo zadovoljstvo poslom. Sudionice istraživanja navode da je potrebno smanjiti broj djece u skupinama, prilagoditi prostore za rad s djecom, omogućiti djelovanje dva odgajatelja po smjeni, omogućiti bolju povezanost sa stručnim timom, refleksije na razini vrtića, sudjelovanje u Erasmus projektima, omogućiti veće plaće sukladno odgovornostima koje imaju u svojem radu, korištenje godišnjeg odmora tijekom cijele godine, omogućiti suvremenije oblike stručnog usavršavanja, kvalitetnije mentorstvo, obavezni sistematski pregledi, beneficirani radni staž, poštivanje DPS-a.

Zaključno, ovim se radom želi istaknuti važnost daljnjih istraživanja ove tematike u području odgajateljeva doživljaja prakse. Potrebne su brojne promjene u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje bi motivirale sadašnje odgajatelje za ostanak u

svojoj profesiji te potaknule mlade ljude da se odluče educirati za odgajateljski poziv. Iako se ovo kvalitativno istraživanje provelo na malom uzorku (N=18), rezultati analize jasno ukazuju na aktualno stanje i izazove s kojima su suočeni odgajatelji u našem odgojno-obrazovnom kontekstu, te njihove perspektive unapređenja prakse koje bi valjalo uzeti u obzir pri razmatranju budućih aktivnosti kako na institucionalnoj tako i na drugim razinama. Daljnjim istraživanjima unapređenja prakse i utjecajima na različitim razinama mogao bi se smanjiti nesklad teorije i prakse te bi odgajatelji bili zadovoljniji uvjetima rada i svojim profesionalnim djelovanjem. Zadovoljstvo odgajatelja izravno bi utjecalo na kvalitetu rada odgojno-obrazovne ustanove te bi se na taj način potaknulo više mladih ljudi da odaberu odgajateljski poziv kao svoje zanimanje. Promjenom uvjeta rada i unapređenjem prakse, odgajatelji bi duže ostajali na istom radnom mjestu te se ne bi brinuli za svoju budućnost. Navedeno ispunjava najvažniju zadaću ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a ono jest da se djeci pruži kontinuitet, sigurnost i ljubav.

10. LITERATURA

1. Androusou, A., & Tsafos, V. (2018). Aspects of the professional identity of preschool teachers in Greece: investigating the role of teacher education and professional experience. *Teacher Development*, 22(4), 554–570. <https://doi.org/10.1080/13664530.2018.1438309>
2. Antulić Majcen, S. i Pribela-Hodap, S. (2017.), *Prvi koraci na putu prema kvaliteti – Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja*, Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
3. Cadima, J., Ferreira, T., Guedes, C., Alves, D., Grande, C., Leal, T., Piedade, F., Lemos, A., Agathokleous, A., Charalambous, V., Vrasidas, C., Michael, D., Ciucurel, M., Chirlesan, G., Marinescu, B., Duminica, D., Vatou, A., Tsitiridou-Evangelou, M., Zachopoulou, E., & Grammatikopoulos, V. (2024). Does support for professional development in early childhood and care settings matter? A study in four countries. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-024-01669-x>
4. Canobi, K. H., Eadie, P., Murray, L., Levickis, P., Page, J., & McFarland, L. (2024). Profiles of Professional Wellbeing and Turnover Intentions Among Australian Early Childhood Educators. *Early Education and Development*, 35(5), 1063–1079. <https://doi.org/10.1080/10409289.2024.2336434>
5. Chan, S. W., Pöysä, S., Lerkkanen, M. K., & Pakarinen, E. (2023). Teachers' occupational well-being in relation to teacher–student interactions at the lower secondary school level. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/00313831.2023.2204114>
6. Cumming, Tamara. (2015). Early childhood educators' experiences in their work environments: Shaping (im)possible ways of being an educator?. *Complicity: A journal of Complexity and Education*. 12. 52-66. [10.29173/cmplct23068](https://doi.org/10.29173/cmplct23068)
7. Čamber Tambolaš, A., Vujičić, L., & Uzelac, L. (2022). Educators in nursery groups: challenges and perspectives. U L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres (Eds.), *INTED2022 Proceedings, 16th International Technology, Education and Development Conference, 7th-8th March, 2022* (str. 9825-9833). Valencia, Spain: IATED Academy.

https://www.researchgate.net/publication/359473222_Educators_in_Nursery_Groups_Challenges_and_Perspectives

8. Čepić, R. (2020). Considering the Educational Needs, Conditions, and Opportunities in the Context of Teachers' Professional Development. In EDULEARN20 Proceedings (Vol. 1, pp. 4068–4074). IATED. <https://doi.org/10.21125/edulearn.2020.1094>
9. Čepić, R., Kalin, J. i Šteh, B. (2019). Teachers' professional development: Context, perspectives, and challenges, In J. Kalin and R. Čepić, R. (eds.), *Poklicni razvoj učiteljev: Ugled in transverzalne kompetence/Teachers' professional development: Status and transversal competencies* (pp.133-158), Ljubljana, Faculty of Arts: University Press, Rijeka: Faculty of Teacher Education, University of Rijeka.
10. Čepić, R. i Kalin, J. (Ur.), *Profesionalni razvoju učitelja: status, ličnost i transverzalne kompetencije*, Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
11. Čepić, R., Kalin, J. i Šteh, B., (2017). Profesionalni razvoj učitelja: kontekst, perspektive i izazovi. U: Čepić, R. i Kalin, J. (Ur.), *Profesionalni razvoju učitelja: status, ličnost i transverzalne kompetencije*, Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
12. Eadie, P., Page, J., Levickis, P., Elek, C., Murray, L., Wang, L., & Lloyd-Johnsen, C. (2022). Domains of quality in early childhood education and care: A scoping review of the extent and consistency of the literature. *Educational Review*, 76-(4), 1057–1086. <https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2077704>
13. Fatović, M. (2016). Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vjesnik*, 65(4), 623-638. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/178260>
14. Fiala, B. i Sindik, J. (2012). Čimbenici zadovoljstva životom kod odgojiteljica predškolske djece. *Acta Iadertina*, 9(1), 0-0. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190099>
15. Hall-Kenyon, K. M., Bullough, R. V., MacKay, K. L., & Marshall, E. E. (2014). Preschool teacher well-being: A review of the literature. *Early Childhood Education Journal*, 42(3), 153–162. <https://doi.org/10.1007/s10643-013-0595-4>
16. Harrison, L. J., Wong, S., Brown, J. E., Gibson, M., Cumming, T., Bittman, M., & Press, F. (2024). Taking a detailed look at early childhood educators' worktime. *Australasian Journal of Early Childhood*, 49(2), 95-113. <https://doi.org/10.1177/18369391231219820>
17. Hinde, E. (2004). School Culture and Change: An Examination of the Effects of School Culture on the Process of Change. 11.

18. Ivanušec, S.M. (2021). Zašto vrtić nazivamo zajednicom koja uči ?. *Bjelovarski učitelj*, 26(1-3), 109-118.
19. Jurčević Lozančić, A. (2023). Radne orijentacije, smisao posla, profesionalni identitet i zadovoljstvo odgojitelja. *Nova prisutnost*, XXI(2), 285-299. <https://doi.org/10.31192/np.21.2.3>
20. Koller-Trbović, N. i Žižak, A. (2008). Kvalitativni pristup u društvenim znanostima. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb.
21. Kravarusić, V. (2021). Factors of professional activity of educators in pedagogical practice. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 9(3), 385-398.
22. Križman Pavlović, D., Bušelić, M. i Gal, S. (2020). Kvaliteta odgajatelja – čimbenik kvalitete hrvatskog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Oeconomica Jadertina*, 10(1), 3-30. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/240502>
23. Lee, A. S. Y., Fung, W. K., Chan, D. K. C., & Chung, K. K. H. (2024). The effectiveness of a positive psychological intervention for promoting preschool teachers' well-being and professional competence: EASP intervention program. *Applied psychology Health and well-being*, 1-33. 10.1111/aphw.12544. <https://doi.org/10.1111/aphw.12544>
24. Lee, P.M.J., Quek, C.L. (2018). Preschool teachers' perceptions of school learning environment and job satisfaction. *Learning Environments Research*, 21(3), 369–386 <https://doi.org/10.1007/s10984-017-9256-7>
25. Lundberg, A., Lindh, C., Collberg, P. (2024). Are newly qualified preschool teachers ready for today's mandate? Principals' views in Sweden. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/10901027.2024.2349050>
26. Ljubetic, Maja. (2012). New Competences for the Pre-school Teacher A Successful Response to the Challenges of the 21st Century. *World Journal of Education*. 2. 10.5430/wje.v2n1p82.
27. Mandarić Vukušić, A. (2016). Odgoj za ljudska prava i ozračje ustanova ranog i predškolskog odgoja. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, (6-7), 285-308. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/154608>
28. Massari, Gianina-Ana. (2015). Key factors of preschool and primary school teachers job satisfaction. *PedActa*, 5(1), 27-40. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/pedacta/article_5_1_4.pdf

29. Matković, T., Ivšić, I. (2020). Uvjeti rada u RPOO iz perspektive pedagoškog standarda. U: Ivšić, I., Jaklin, K. (ur.). Raditi u dječjim vrtićima: rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Zagreb: Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske. (str. 78-108).
30. Melnyk, N, Vertuhina, M, Artemova, V., Avramenko, O , Pavlushchenko, N. (2020). Progressive Practices of Government Management in Preschool Teachers Professional Training in Western European Countries. *Universal Journal of Educational Research*, 8(10), 4591 - 4602. DOI: 10.13189/ujer.2020.081027.
31. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2015). Nacionalni kurikulum za rani predškolski odgoj i obrazovanje. 17.05.2024. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
32. Modrić, N. (2013). Kompetencije odgojitelja za učinkovito upravljanje problemnim situacijama. *Napredak*, 154(3), 427-450. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/138810>
33. Nasheeda i sur. (2018). A narrative systematic review of life skills education: effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(3), 362-379. Preuzeto 01.06.2024. s <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02673843.2018.1479278>.
34. Novak, T., Laušić, H. & Jandrić, A. (2008). Zadovoljstvo poslom, profesionalni stres i sagorijevanje osoblja u penalnim institucijama-pregled literature. *Kriminologija & socijalna integracija*, 16-(1), 109-126. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/99115>
35. Panić, M. (2020). Prva iskustva roditelja djece rane dobi s institucionalnim ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem. *Napredak*, 161(3 - 4), 347-368. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/249643>
36. Pavlović Breneselović, D. i Krnjaja, Ž. (2018). Građenje kvalitete u praksi vrtića. *Odgojno-obrazovne teme*, 1(1-2), 25-46. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/211041>
37. Peterson, Kent. (2002). Positive or Negative. *Journal of Staff Development*. 23.
38. Petrović-Sočo, B. (2011). *Nova paradigma shvaćanja konteksta ustanova ranoga odgoja*. U: Maleš, D. (ur.) Nove paradigme ranoga odgoja. Zagreb:FF, Zavod za pedagogiju.
39. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja. *Pedagojska istraživanja*, 6(1-2), 123-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118104>

40. Petrović-Sočo, B. (2007.). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup*. Zagreb: Mali professor.
41. Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.(2012). Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
42. Rogulj, E. (2009). Odgajatelji zajedno. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15(55), 13-16.
43. Ruming, N., & McFarland, L. (2022). ‘When we sat together, it just worked’: Supporting individual and collaborative reflective practice in a team of early childhood educators. *Australasian Journal of Early Childhood*, 47(1), 32-47.
<https://doi.org/10.1177/18369391211052683>
44. Sheridan, S. M., Edwards, C. P., Marvin, C. A., Knoche, L. L. (2009). Professional Development in Early Childhood Programs: Process Issues and Research Needs. *Early Education and Development*, 20(3), 377–401.
<https://doi.org/10.1080/10409280802582795>
45. Shumba, Jenny & Rembe, S. & Maphosa, Cosmas & Sotuku, Namhla & Adu, Emmanuel & Drake, M. & Duku, Stunky & Okeke, Chinedu. (2016). Causes of Work Related Teacher Stress in Early Childhood Development: A Qualitative Analysis. *Journal of Social Sciences*. 46(3) 214-223.
[10.1080/09718923.2016.11893529](https://doi.org/10.1080/09718923.2016.11893529)
46. Slunjski, E., (2008). *Dječji vrtić – zajednica koja uči*. Zagreb: Spektr media.
47. Slunjski, E. (2009). Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog. *Život i škola*, LV(22), 104-115. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/47432>
48. Slunjski, E. (2014). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil International.
49. Stamatovic, J. & Zlatić, L. (2022). Akciono istraživanje i predškolska vaspitna praksa. [10.26493/978-961-293-134-6.45-54](https://doi.org/10.26493/978-961-293-134-6.45-54)
50. Stepić, M., Veličković, S., Jovanović, O., Miletić, A. (2023). The Impact of the Application of the Online Teaching Model on the Development of Digital Competencies of Future Preschool Teachers. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 11(3), 487-495
<https://doi.org/10.23947/2334-8496-2023-11-3-359-531>
51. Šagud, M. (2006). Odgajatelj kao reflektivni praktičar. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji.

52. Šimić Šašić, S. (2011). Percepcija odgovornosti, društvenog statusa i zadovoljstvo poslom u odgojiteljica. *Magistra Iadertina*, 6(1.), 55-70. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/87329>
53. Tatalović Vorkapić, S. i Lončarić, D. (2013). Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?. *Psihologijske teme*, 22(3), 431-445. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/111876>
54. Trauernicht, M., Anders, Y., Oppermann, E., & Klusmann, U. (2024). Emotional Exhaustion in German Preschool Teachers: The Role of Personal, Structural, and Social Conditions at the Workplace. *Journal of Research in Childhood Education*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/02568543.2024.2325466>
55. Turić, D., Požega, Ž. (2023). Utjecaj čimbenika povezanih s poslom na zadovoljstvo odgojitelja. *Život i škola*, LXIX-(1), 9-22. <https://doi.org/10.32903/zs.69.1.1>
56. Vare, P., Arro, G., de Hamer, A., Del Gobbo, G., de Vries, G., Farioli, F., Kadji-Beltran, C., Kangur, M., Mayer, M., Millican, R., Nijdam, C., Réti, M., & Zachariou, A. (2019). Devising a Competence-Based Training Program for Educators of Sustainable Development: Lessons Learned. *Sustainability*, 11(7), 1890. <https://doi.org/10.3390/su11071890>
57. Vujičić, L., & Čamber Tambolaš, A. (2017). Professional development of preschool teachers and changing the culture of the institution of early education. *Early Child Development and Care*, 187(10), 1583–1595. <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1317763>
58. Zjačić Ljubičić, S., Šuško, V. i Očko, L. (2021). Procjenjivanje kvalitete ustanove za odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi. *Bjelovarski učitelj*, 26(1-3), 119-126. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/272582>
59. Živčić-Bećirević, I. i Smojver-Ažić, S. (2005). Izvori stresa na poslu odgojitelja u dječjim vrtićima. *Psihologijske teme*, 14(2.), 3-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/11837>